

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

Sexti Decretalivm Liber Qvintvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

DE COGNATIONE SPIRITVALLI
TITVLVS III
CAP. I.

Inter baptizatum & leuantem filio, & uxorem leuantis ante carnaliter cognitam, & suscipientem & patrem & matrem suscipit, & similiter de baptizato spiritualem cognationem, h. d. n. ad 4. Ex confirmatione Dom.

Bonifacius VIII.

NEdum a inter baptizatum & illum b qui eum suscepit de baptismo, ac inter eundem baptizatum & suscipientem filios & uxorem ante susceptionem carnaliter cognitam ab eodem: imo etiam inter suscipientem, patremque baptizati & matrem, cognationem spiritalem in baptismo contrahi iure constat: quae cognatio & contrahendum matrimonium impedit, & dirimit post contractum. Et eadem quae de suscipiente sunt dicta, sunt de baptizante censenda.

Confirmatio frontis, inducit spirituales cognationem sicut baptismi. h. d. Dominicus.

Ex confirmatione quoque seu frontis chrisimatione, spiritualis cognatio eisdem modis contrahitur: matrimonium similiter impediens contrahenda, & dirimens post contracta.

CAP. II.

Compariteritas per catechismum contracta, impedit matrimonium, si id dirimit. Ioan. An.

a Vide Conc. Trid. sess. 24. de refr. matr. c. 2. & B. Thom. in qu. additi. ad 3. part. q. 66. per totum: & Theol. cod. lib. 4. sent. dist. 42. b Procedit si ille est Christi. xxx. q. 1. c. 2. de cons. dist. 4. in baptizato. Ioan. An. in reg. ex. cod. 7. de reg.

Idem.

Per a catechismum, qui praecedit baptismum, sacramentorum fundamentum & ipsam religionem, cognatio spiritualis contrahitur: per quae contrahendum matrimonium impeditur. Vt ex praedictis Clementis Papa tertii decretali colligatur videtur dicendo enim, quod talis res via contrahendo matrimonium impedimentum afferret, velle videtur quod illam quod vix fit, fieri tamen dubium non erit: ut illam tamen cognationem matrimonium postea contractum minime separatur.

CAP. III.

Unus tantum intervenire debet in levatione frontis de frontis vel chrisimatione frontis: tamen si plures interveniant, cognationem contrahunt spirituales. Et ex alia sacramento cognationem contrahitur. h. d. Dominicus.

Idem.

Quamvis b non plures c, quam unus vel, vel una mulier accedere debeant ad suscipiendum de baptismo infantem, iuxta sacrorum canonum instituta: si tamen plures accesserint, spiritualis cognatio non contrahitur, matrimonia contrahenda impediens: ne etiam post contracta dissolvantur. De confirmatione in super. quantum ad hoc, idem iudicium est habendum. In datione vero aliorum sacramentorum cognatio spiritualis nequaquam contrahitur: quae matrimonium impedit vel dissolvat.

a Vide Theolog. scolasticos l. 4. sent. dist. 42. & Ioan. Thom. in quaff. additu ad 3. part. q. 11. art. 2. b Vide Conc. Trid. sess. 24. de refr. matr. c. 2. c Vide Lad. regum. l. 3. §. de regum.

F I N I S .

SEXTI DECRETALIVM
LIBER QVINTVS.

DE ACCVSATIONIBVS, INQVIVISIONIBVS, ET
denunciationibus.

TITVLVS PRIMVS.

CAPIT. I.

Ex confessione coram delegato inquirente super certis criminibus deputato facta puniri confitens, licet dicat se prius diffamatum non fuisse, vel inquisitionis capitula non habuisse. h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII.

Quoniam b coram eo, qui contra te super certis criminibus inquisitor fuerat deputatus, eadem crimina fuisse confessus, frustra confessionem tuam (quo min' puniaris ex ea, prout iustitia sua debet) eo praxertu impugnare contendis, quod super eisdem criminibus non fueras antea dif-

famatus. Vel quod per eundem inquisitorem capitula super quibus contra te volebat inquirere, tibi acta non fuerunt.

CAP. II.

Valet inquisitio facta super veritate criminum omnium inquisitione infamia, si reus professus fuerit. h. d. secundum Ioan. An.

Idem.

Si is, cui contra te commissis fuerat simpliciter inquisitio super certis criminibus facienda; procedat

a De materia huius est. vide plenè per Hostien. in summa cod. tit. b Vide Perusinum in c. dilecto. de appellat. & Alex. conf. 52. lib. 3. & Felan. 1. de except.

DE HÆRETICIS.

TITVLVS II.

CAP. I.

Propter crimen hæresi clericum in quibusvisq; sacris ordinibus constitutum, sicut etiam Episcopum degradare poterit. h. d. Domini.

Gregorius IX. Remen. Archiepiscopo, & suis suffraganeis.

Quoniam Episcoporum numerus ad degradationem clericorum à canonibus constitutus non potest de facili & conuenite: Concedimus, ut licet vel alium clericum in sacris ordinibus constitutum (cum pro hæresi fuerit curie seculari relinquentem, aut perpetuo immutandum) convocatis Abbatibus, & alijs praelatis & religiosis personis ac literatis sui diocesis, de quibus expedire videbitur, suis solus possit Episcopus degradare.

CAP. II.

Excommunicationem incurrit speliens scienter hæreticos, vel non repentes, defensores, vel fautores, nec absoluitur nisi exhibent eorum corpora, locum vero privatur sepultura, hoc dicit usque ad h. d. Domini.

Alexander IV.

Quicumque hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scienter presumptimè & ecclesiasticè tradere sepulture, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ se non erunt & subiacere. Nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publicè exmulent, & de proprio h. huiusmodi corpora damnatorum. Et hoc usque perpetua & careat sepultura.

Excommunicati debent laici publicè, vel occultè dissuantes de his h. d. Domini.

Inhibentis quoque ne cuiquam laicæ personæ liceat publicè, vel privatim de fide catholica disputare. Qui violenter fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.

Non valet promotio hæreticorum, seu credentium, fautorum, receptorum, & defensorum eorum, nec filiorum suorum usq; ad septimum generatum, ad beneficia ecclesiastica, vel officia publicè h. d. Domini.

Hæretici autem, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii & usque ad secundam generationem, ad nullum ecclesiasticum beneficium, seu officium publicè admittantur. Quod si fecerit actum fuerit decernimus irritum & inane.

Privati sine habita beneficia ecclesiastica ad preces hæreticorum, & subditi officium ad alia obtinenda, si scienter talia petierint h. d. Domini.

Ad hæc quod unque viros ecclesiasticos, qui ad preces huiusmodi personarum dignitates, personarum, & quæcumque alia ecclesiastica beneficia sunt adepti, hoc nunc privamus taliter acquisitis: volentes, quod talis & habitus careant perpetuo, & si receperunt & illa tenent, ad alia vel similia nequaquam in posterum admittantur.

Et qualiter probari debeat infamia atque, vide Remanensium, & Cardinalem causa. de test. b. Nota hic quod propter difficultatem relaxatur iuris solennitas: ut habes c. super. de lib. ff. de ven. in poss. m. Font. c. Vide Theroconatum in sum. de eccl. i. 4. part. 2. cap. 21. d. al. presumpserit. e. al. veretur. f. al. veretur. g. al. extorquet. h. al. primum. i. al. perpetuo. k. vide Consilium trac. de her. q. 21. & repetiturum in quibusvis filii. l. al. receperint.

Nulla est emancipatio filiorum vel solidorum per hæreticos, iacta, etiam si postea verum detegatur. h. d. Domini.

Illorum autem filiorum emancipationem, quorum parentes post emancipationem eorum huiusmodi apparuerint ante ipsam à via veritatis ad hæreticæ superstitionis inivium declinasse, nullius volumus esse momenti, velut factam de hominibus sui juris: cum dignum sit, ut propter tantam atrocitatem delicti, filii esse in parentum hæreticorum deserunt potestate.

CAP. III.

Filius vel hæresis petentium in infirmitate sua hæreticorum consolationem, non admittuntur ad probandum, quod non sana mente, vel perditâ loquela susceperint, si constet, quod erant sane mentis, vel si prius suspecti, vel diffamati erant de hæresi: alibi admittuntur, si licet per testes fide dignos, non suspectos, hoc dicit. Domini.

Idem inquisitoribus hæreticæ pravitatis.

Illius, vel hæresis illorum, qui dum in aegritudinis letho decumberent, petierunt hæreticos consolatos, ut ab eis per manus impositionem consolationem reciperent secundum pessimam consuetudinem eorumdem, si quæ viam fuerint univèrsæ carnis ingressi: ad probandum, quod ipsi defuncti consolationem illam, imò verius de consolationem non à sanæ mentis effecti susceperint, vel post perditam jam loquelam (cum tamen motus sit ut dicitur) apud eos, quod nullum taliter consolentur, qui non sit sanæ mentis, & memoriâ habeat ordinatam, admitti non debent: si dum vivebant, diffamati erant de hæresi, vel suspecti, aut legitime confiteri, quod sanæ mentis existentes huiusmodi hæreticos petierunt. Alioquin admitti poterunt prædicti filii, vel hæreses ad probandum præmissa. Non tamen per uxores, filios, familiares, vel de suis aliquos, sed per testes alios fide dignos, & specialiter fidei zelatores.

CAP. IV.

Relapsi in hæresim sunt tradendi curie seculari, licet penitentia esset, & ad fidem redeant: non tamen detegatur eis sacramenta penitentia & eucharistia h. d. Domini.

Idem esse.

Super eo h. quod scriptum legitur, Ecclesia nulli claudit gremium redeunt: quodque ii, qui post abjurationem erroris, vel postquam se proprii antistitis examinatione purgaverint, si deprehensi fuerint in abjuratam hæresim recidisse, seculari decernuntur iudicio sine ulla penitus audientia relinquendi: cum scripturæ huiusmodi videantur sibi invicem adversari, quid tenendum sit per sedem edoceri Apostolicam postulastis. Nos itaque inquisitioni vestræ de statum nostrorum consilio respondemus, quod taliter deprehensis, etiam si (ut dictum est) sine ulla penitus audientia relinquendi sunt iudicio seculari: si tamen postmodum poenitent, & poenitentia signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sunt (humiliter petita) sacramenta poenitentia, ac eucharistia deneganda.

CAP. V.

Excommunicati, participes, & socii criminis, admittuntur in testes contra hæreticos, si sciunt verisimiliter veritatem deponere. h. d. Domini.

Idem esse.

In fidei favorem concedimus, ut in negotio inquisitionis hæreticæ pravitatis excommunicati & participes, vel socii criminis ad testimonium admittantur: Præsertim in probationum aliarum defectum, contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores & defensores eorum, si ex verisimilibus conjecturis, & ex numero testium, aut personarum (tam deponen-

a. Quod ex verbis & actibus probatur: ut not. in l. si cum de test. & in autem ff. sol. mar. c. hoc habet. q. 6. dist. & legitimus 23. dist. b. Vide Zanoh. tract. de her. c. 16.

tium, quam eorum contra quos deponitur qualitate, ac aliis circumstantiis sic significantes falsa non dicere praesumantur.

CAP. VI.

Ordinarius, vel eorum delegatus, & inquisitores sine pena excommunicationis facere habent excommunicationem iustitiam contra hereticos, per habentes jurisdictionem feudalem in loco: licet excommunicati sint, vel de facto tantum illam jurisdictionem possideant. h. d. Dom.

Idem estem.

Præsidentes a regimini alicujus regni, provinciae, sive loci (licet excommunicati, vel de facto tantum, & non de jure jurisdictionem habentes, ac eorum officiales ad requisitionem ordinariorum, vel delegatorum ipsorum, aut inquisitorum haereticorum pravitatis, non valentium sine moris dispendio vel negotii periculo recursum habere ad superiores, qui legitime in locis ipsis possunt jurisdictionem exercere) possunt & debent contra hereticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum, iustitiam, & suum officium exercere. Nec requirentes huiusmodi excommunicatos, propter hoc sententiam excommunicationis incurunt. Non tamen praesidentibus praebitis, vel officialibus eorundem propterea in aliis casibus intelligatur concessum aliquod vel permillum.

CAP. VII.

Excommunicatus propter contumaciam non respondens super haeresi, de qua erat suspectus, post annum damnatur, ut haereticus. h. d. Dominicus.

Idem estem.

Ubi b contumacia (in causa praesertim fidei) suspicioni praesumptionem adiciat vehementem: si suspectus de haeresi vocatus a vobis, ut de fide respondeat, excommunicationis vinculo (pro eo quod parere subterfugit, aut contumaciter se abstant) per vos fuerit indatus, quam si e per animum sustineat pertinaciter, extunc velut haereticus condemnatur.

CAP. VIII.

Abjurans in iudicio haereticum propter vehementem praesumptionem, si iterum labitur (licet non fuisse probatum plene) relapsus dicitur, si iterum se iterum praesumpserit. h. d. usq. ad 4. Eum vero. Dominicus.

Idem estem.

Accusatus de haeresi vel suspectus, contra quem de hoc crimine magna & vehemens suspicio orta erat, si haereticum in iudicio abjuravit, & postea committit in ipsa, ceteri debet quadam juris fictione relapsus: licet ante objuratorem suam, haereticum crimen plene probatum sit contra ipsum.

Si autem levis & modica suspicio illa fuerit, (quam ex hoc fit gravior puniendus) non tamen debet in haereticum relapsorum poena puniri.

Culpabilis in uno articulo haereticus, generaliter postea abjurando, relapsus dicitur, si committit etiam in alium articulum separatim. h. d. Dom.

Eum vero, qui in una haereticus specie vel secta committit, aut in uno fidei articulo, seu ecclesiae sacramento erravit, & postmodum haereticum simpliciter vel generaliter abjuravit, si extunc in aliam etiam haereticus speciem sive sectam, aut alio articulo seu sacramento committat, volumus, ut relapsus in haereticum iudicari.

Qui post abjuratorem haereticus, de qua convictus fuerat, vel poena convinctus, factis vel verbis haereticum communionem in rebus hinc prohibitis, relapsus dicitur. h. d. Dom.

Ille quoque, de cuius lapsu in haereticum ante abjura-

a. Vili gl. fin. in c. 1. de off. vicaris hoc eod. lib. & Gonsalvum in ill. de her. & q. 19. b. de intellectu vide Albertinum tract. de signis. affert q. 3. c. 2. dicitur, si deest in antiquioribus codicibus etiam impressis, & ferret vtriusque indicat abesse oportere. d. alijur.

tionem, constituta, vel nunc constat, si post haereticos acceptet, & deducat, visitet, sive alio modo pendat, qui excusari non possit etiam sine approbatione (ut verbis vestris utamur) merito debet iudicari haereticum illum ex b approbata a se prius erant condempnata non sit dubium lo fecisse.

Testis in causa haereticis factum deponit, licet perjurus sit, vel dicat contrarium: dum tamen ex indicio constet ab eo corruptionem, sed veritatem continere. d.

Licet vero perjuri a testimonio, etiam post penitentiam, repellantur, si tamen is, qui coram iudice iurantes, tam de se, quam de aliis super facto haereticorum veritatem, exm etiam de ierent, & postmodum volint corrigere dictum suum, contra se ac alios sine explices deponendo: cum crimen huiusmodi sit certum, si ex manifestis indicis appareat, talison non ante veritate, aut odii fomite, seu corruptione periculis, sed ob fidei orthodoxae dictum suum veli corrumpere, & male (quae prius tacebant) revelare in favorem haereticorum (quae prius tacebant) fieri debet, tam contra se, quam contra alios, auctoritatibus eorumdem.

Inquisitores super haeresi deputati, non si iuramentum de continentibus vel forelegis non spiritibus haereticis iuraverint. h. d. Dominicus.

Sanè cum e negotium fidei (quod summo privilegio existit) per occupatos alias non debet impediri: petitis inquisitores haereticos (sive Apostolicos deputati, de divinationibus, aut forelegis, qui iuramentum sapienter manifeste) intrinsecere se non debent, nec ponere talia exercentes, sed eos relinquere suam potestatem puniendos.

Inquisitores haereticus de quaestione usurarum si iuramentum non possunt. h. d.

De quaestione praeterea usurarum motu, & contra illos, quibus restitutionem usurarum in poenitentia pro haereticis crimine injungunt, ut illi se de hoc facerentur in iudicio ecclesiae obligatos amoverent se non possunt: ne per causas huiusmodi esse alienam negotio huiusmodi prepararetur.

Inquisitores possunt compellere haereticos fautores usurarum (qui tamen haereticus non erant) ad restitutionem poenitentiam in bona temporalibus, si sciant se in rebus suis occupari, post poenitentiam injuncta. h. d. Dom.

Si vero d pro his, qui in haeresi, recipiendo non obfendendo haereticos, seu eis favendo, non tamen certum haereticus, quis commiserit, sub obligatione bonorum futurorum inquisitoribus se adstrinxit ad recipiendam ab eis poenitentiam & complendam, & ea licet in poenitentiam tamen peracta decessit: si per huiusmodi poenitentiam omnis impostum fuerit profectus ad satisfactionem in bona eius temporalibus exsequendum, ad complementum plus per inquisitores cogi debet haereticus, vel illi, quos cum suo onere bona huiusmodi decesserit. Porro, si propter huiusmodi haereticorum receptationem, obfensionem, seu favorem, quis ad faciendam poenitentiam, quam inquisitores ipsi injungere velent, bona sua obligaverit eidem, & antequam ei poenitentia impingeretur, decesserit: ejus haereticus non est satisfactio per eum iam crimine injungenda.

Post mortem haereticus declarari potest eum haereticum fuisse finem conficiendum. Dom.

In eo vero casu, quo haereticus ad successorem non debent ob haereticum sui auctoritatis admitti, non obstant quod auctore ipso vivente hoc non fuerit (interveniente ipsius morte) per sententiam declaratum, & ad

a. Al. recipi. b. al. approbata. c. Vide Zachariam tract. de haer. c. 22. d. lo vengimur. sed. us. i. vero in ha. c. 2. al. ad occupatum.

verborum expressione vel forma à memorata sede concessis, vel in posterum concedendis, cum ex huiusmodi, vel aliis privilegiis, vel indulgentiis nullum vobis in tante pietatis negotio velimus obstaculum interponi: & constitutione de duabus dietis edita in concilio generali. Statuimus insuper, ut potestas, capitaneus, seu rector, vel consules, seu quivis alii, qui civitati præsent, vel loco alteri ad præsens, aut præterit, in futurum, ad requisitionem dicecesanorum, vel vicariorum suorum, seu inquisitorum hæretice pravitatis, iurent prædictè attendere inviolabiliter & b observare, ac facere à suis subditis observari toto tempore sui regiminis, in terris suæ jurisdictioni regimini subiectis, constitutiones contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, ipsorumque filios & nepotes à sede apostolica promulgatas, ac etiam approbatas, quas, qui jurare noluerit, & servare, ut infamis, & tanquam hæreticorum fautor, ac de fide suspectus officio & honore sui regiminis spoliatur: nec ulterius potestas, capitaneus, consul, vel rector habeatur in aliquo, aut de cætero in e aliquam dignitatem, vel officium publicum ulterius assumatur: & que ut potestas, ballivus, consul, vel rector fecerit, nullam obtineat firmitatem.

CAP. XII.

Comprehendit ista decreta, plura vitia pro expediendo officio inquisitorum, dat enim ea potestatem committendi citationes, & sententiarum denunciaciones, dat potestatem vocandi parros, vicarios & populum, ut ea assistant, dat potestatem procedendi contra illos, qui de sua in aliam provinciam se transferunt, dat potestatem repetendi libros & processus, commutandi & mitigandi penas, privandi & privatis mutandi officia & honoribus hæreticos, fautores, & defensores eorum: ita ut omnia quod hoc fact de dicecesanorum, vel vicariorum absentibus vicariorum suorum consilio: nisi eadem sciantur ab eis beneficiis commutasse, h. d. Ioan. And.

Bonifacius VIII. Inquisitoribus hæretice pravitatis.

Ut d commissi vobis officii debitum utilius & uberiorius exequamini, sancte memoris Innocentii, Alexandri, & Clementis prædecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, vobis & vestrum singulis committendi citationes & denunciaciones sententiarum, quas in quoslibet hæreticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum tuleritis. Ad vocandi quoque prout expedierit, peritos quoslibet, ut vobis assistant, & in huiusmodi ferendis sententiis præbeant consilium opportunum, ac eis, quod super his vobis humiliter præcant, in virtute obedientie injungendi. Convocandi etiam ceterum & populum civitatum, castrorum, aliorumque locorum (sicut dicto negotio fidei videritis expedire.) Et contra illos, quos in provincia, in qua vobis inquisitionis officium est commissum, hæresis crimen constitit commisisse (licet ad alias partes se transferendos duxerint) procedendi. Necnon faciendi à quibuslibet assignari vobis libros, seu quaternos, & alia scripta in quibus inquisitiones factæ, ac processus per quoscunque auctoritate sedis Apostolicæ, vel legatorum eius habitus contra hæreticos continentur: & illorum, qui vestris mandatis obediens humiliter stant propter hæresim in carcere vel muro reclusi, penam unam cum prælatis, quorum jurisdictioni subsumt mitigandi, vel mutandi, cum videritis expedire: Privandi præterea, vel privatis nunciandi dignitatibus ac aliis beneficiis ecclesiasticis de dicecesanorum, vel eis absentibus vicariorum suorum consilio, & officiis publicis, ac honoribus quibuscunque,

a al. præsent. b al. ita: & servare. c al. ad aliquam. d Vid. scriptura Urban. I. V. incip. Uter ex omnibus. h. ut ergo. extas impressum inter literas Apostolicas pro officio sanctissima Inquisitionis.

eisdem hæreticos, credentes, receptatores, & defensores ipsorum, eorumque filios & nepotes plene condamus facultatem. Sunt autem dicecesani in personales, vel nunciandi privatis beneficiis hæreticos, & quoslibet, si fuerint de hoc constituti, & sciantur huiusmodi personæ eadem beneficia commisisse: tunc enim eos in his requisitendos non estimus, sed potius à suo iudice puniendos.

CAP. XIII.

Christiani ad Iudaismum transientes & redeuntis, heretici putantur, h. d. secundum Zen. Idem. Contra Christianos, qui ad ritum transierunt, vel redierunt Iudæorum (etiam si huiusmodi redierunt dum erant infantes, aut mortis metu, non committuntur, aut præcisè eos qui baptizati fuerunt) eorum, & contra hæreticos, si fuerint de hoc constituti, & sciantur huiusmodi personæ eadem beneficia commisisse: tunc enim eos in his requisitendos non estimus, sed potius à suo iudice puniendos.

CAP. XIV.

Non consistatur dote, uxorem inchoatam propter hæresim maritorum, h. d. secundum Zen. Idem. Decretum felices recordationis Innocentii Papa VII. quod propter hæresim maritorum, uxorem catholicarum dotes non debeant consistari. Quod intelligendum fore censemus, nisi forte mulieres ipsarum viris matrimonia contraxissent, quos hæreticos taceant.

CAP. XV.

Et si hæreticorum usque ad secundam generationem ad primam vero materiam, sunt inhabiles ad beneficium ecclesiasticum, vel officium seculari, si patres aut matres ipsorum non fuerint, h. d. secundum Don.

CAP. XVI.

Inquisitor Papa super hæresim, sine speciali mandato non procedat contra Episcopum, sed si eum culpabilem fuerit, & sciatur de hoc, h. d. Ioan. And. Idem. Inquisitores hæretice pravitatis ab Apostolica sede alio vel aliis quibuslibet deputati, de huiusmodi crimine inquirere contra Episcopos nequeant, nisi expressu prætextu procedere contra eos. Nisi in literis constitutionis Apostolicæ, quod hoc possint, continetur expressio. Sitamen inquisitores ipsi Episcopos, vel alios superiores prælatos sciverint & invenierint circa causam

a al. est. b Verbum, est, deest in manu. c Vid. de choniam tract. de hæresim, cap. 22. d Vid. Greg. Tridensis sess. 24. reform. cap. 5. & repetitorium Inquisitionis, verbo Episcopos.

hæreticos committant eos de hoc diffamatos existeret, vel suspectos; id tenebuntur sedi Apostolice nunciare.

CAP. XVII.

Quod magis ordinarius super processu hæreticorum, licet Papa non habeat alteri delegat. Et super eodem facto Episcopus & inquisitor possunt procedere communitate vel divisim, vel proferre sententiam, in qua si discedant, debent Papa referre. Et Episcopi quoscunque procedant, debent servare modum inquisitoribus impositum. h. d. Dominus.

Idem.

Et de hoc, quod negotium hæretice pravitate alicui vel aliquibus ab Apostolica sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel diocesi delegatur, diocesanis Episcopis, quibus & ipsi auctoritate ordinaria, vel delegata (si habent) in eodem procedere valeant, nolumus derogare. Verum, ut dictam inquisitionis negotium efficacius, utiliusque procedat, concedimus, quod per Episcopos ipsos, & per inquisitores de facto eodem inquisitoribus, ut dicitur, in eodem procedant, & si divisim procedant, teneantur sibi invicem communicare processus, ut per hoc possit melius veritas inveniri: & nisi hoc casu inquisitores in sententia prolatione diocesanis vel eorum iurisdictionis defendendum, per utroque simul sententia procedatur: in qua ferenda, si non convenierit, per utroque negotium sufficienter instructum ad sedem Apostolicam remittatur. Si vero ordinaria, sive delegata Episcopi potestate procedant, illum in procedendo modum observent, quem inquisitores possunt & debent per iura communia, vel per speciales concessionem, seu ordinationem sedis Apostolicæ observare.

CAP. XVIII.

Episcopi & inquisitores hæresis non respiciant, sed omnino parentiam temporalem, & de ea omnino non cogitant: alia prout in hoc lib. ponuntur. h. d. secundum Zen.

Idem.

Ut inquisitionis negotium contra hæreticam pravitatem, ad Dei gloriam & augmentum fidei notitia temporibus prosperetur, leges & quasdam per Petrum olim Romanorum Imperatorem, tunc in devotione Romana persistentem ecclesie, promulgatas (quæ sunt Dei) & ecclesie sancte sue honorem promovens, & hæreticorum exterminium prosequuntur, & illius (canonicis non obstantibus) approbantes & observantes volentes: universas seculi potestates & dominos temporales, ac provinciarum, terrarum, civitatum, vicariorumque locorum rectores, quibuscunque dignitatibus vel officiis, aut nominibus censeantur, requirimus & monemus, ut sicut reputari cupiunt & haberi fideles, in pro defensione fidei diocesanis Episcopis & inquisitoribus hæreticam pravitatem, à sede Apostolica deputatis, in possessionem deputandis, parent, & intendant hæreticorum, eorumque sententiam, receptatorum, & defensorum ipsorum investigatione, captione, ac custodia diligenti, cum ab eis fuerit requisiti, & ut præfatis personis in potestatem, seu carcerem Episcoporum, aut inquisitorum dictorum, vel ad locum, de quo ipsi vel aliqui ex eis mandaverint, intra eorundem dominorum potestatem, vel rectorum districtum ducant, vel decem faciant non mora: ubi per viros catholicos à præfatis Episcopis, seu inquisitoribus, vel eorum aliquo deputatos sub auxilio & diligenti custodia teneantur, donec eorum negotium per ecclesie iudicium terminetur. Vique de hæresi à diocesano Episcopo vel inquisitore, seu inquisitoribus condemnatos, præfatis potestatibus, dominis temporales, sive rectores, vel eorum officiales, seu nuncii sibi reli-

a. Dissolatur hoc ca. per extraxag. Benedicte in cap. ex eod. habetur in de her. b. Vid. Zanich. tract. de her. c. 11. & reperitur in summo verbo Episcopus. s. quando Episcopus. c. Vid. Bart. in l. Anst. s. item qui sit. ff. de li. leg. in causa. ff. de pro. Innoc. c. non venientia. de excep. Font.

quos statim recipiant indilate animadversione debita puniendos: non obstantibus appellationibus, seu proclamationibus prædictorum acquiris filiorum: cum tam secundum ordinationem prædecessorum nostrorum, quam secundum legem Imperialem, appellationis & proclamationis beneficium expressè sit hæreticis & credentibus ac eorum receptatoribus, fautoribus & defensoribus interdictum. Prohibemus quoque districtius potestatis, dominis temporalibus, & rectoribus, eorumdem officialibus supra dictis, ne ipsi de hoc crimine (cum merè sit ecclesiasticum) quoquo modo cogitant vel iudicent, sive captos pro eodem crimine, abique dictorum Episcoporum sive inquisitorum, aut saltem alterius eorundem licentia, vel mandato à carcere liberent, aut executionem, sibi pro huiusmodi crimine à diocesano vel inquisitoribus, seu inquisitore injunctam, promptè (prout ad suum spectat officium) facere seu adimplere derideant: vel alias diocesanorum, aut inquisitorum iudicium, sententiam, seu processum, directè, vel indirectè impedire præsumant. Si quis verò de prædictis potestatibus, dominis temporalibus, rectoribus, vel eorum officialibus, seu ballivis, contra prædicta fecerit, aut præfatis fidei negotio læpatis diocesano Episcopo vel inquisitoribus incumbenti se opponere, forte præsumpserit, vel ipsam aliquatenus impedire, necnon & qui contra in prædictis dederit auxilium, consilium, vel favorem, excommunicationis se noverit mucronem percussurum: quam si per annum animo sustinuerit petitiæ extunc velur hæreticus condemnatur.

CAP. XIX.

Dono hæreticorum, ipsi iure sunt confiscata: quod probatur triplici argumento legali. Sed approbatio honorum fieri non debet per dominum secularem, nisi prius pronuntiatum fuerit super crimine per iudicem ecclesiasticum, qui hoc possit. lo. An.

Idem.

Utrum secundum leges civiles, nefarias, naturæ contrarias, incestus nuptias contrahentes, & copiosuarum dominum rerum perdant: & mulier humanam legem transgressens, & prædictum parentibus suis non consentiens nuptias & nuptias eligens, bona omnia, quæ per legem sibi obveniant à rapore, ac aliis confortibus rapus, ipso iure amittat: certoque casu defertur in fideum. Ac etiam illicitas species transgressens, aut rerum vestiarum professionem & omittens, eorumdem specierum & rerum proprietate hoc ipso privetur, & fidei rerum & specierum dictarum proprietates acquiratur. Bona hæreticorum (qui gravius, horribilius, ac detestabilius, quam prædicti delinquant) ipso iure de fratribus nostrorum consilio decernimus confiscata. Confiscationis tamen huiusmodi executio, vel bonorum ipsorum decupatio fieri non debet per principes, aut alios dominos temporales (juxta Gregorii Papæ prædecess. nost. declarationem) antequam per Episcopum loci aliam personam ecclesiasticam, quæ super hoc habeat potestatem, sententia super eodem crimine fuerit promulgata.

CAP. XX.

In causa hæresis proceditur simpliciter & de plano, & dicta testium & accusatorum non publicantur, si periculum timeatur. h. d. secundum Zen.

Idem.

Tatuta quædam felicitis recordationis, Innocentii, & Clementis prædecessorum nostrorum, quibusdam declaratis & additis, recentibus: concedimus, quod in inquisitionis hæretice pravitate negotio

a. Vid. Concil. Trident. sess. 14. de refor. matrim. c. 6. b. alio. professorem.

44
 dignitas, dignitas, aut status ecclesiastici vel mundani
 (quod si forte sancti Romanæ ecclesiæ cardinalis) que i-
 debentur & Petrum, vel eorum alterum scienter &
 deliberatè pro cardinalibus habuerit & tenuerit, aut ad
 opus illorum admiserit, seu votum eorum vel alicuius i-
 solum suffragium in electione Romani Pontificis ad-
 miserit, aut in Pontificem Romanum elegerit, nomina-
 verit, assumptit, vel receperit, seu dederit in his vel ad
 hoc auxilium, consilium, vel favorem, excommunica-
 tionis sententia duximus innodandum, à qua (absque ex-
 pressa licentia Romani Pontificis) non possit absolvi, nec
 excom. per collegium Apostolicæ sedis, eadem sede vacan-
 te, eumque, pralatione, dignitate, statu & honore ecclesi-
 astico omnino privamus: nihilominus omnes, qui dictis
 ludo & Petro, aliis & maris dicti Ioannis favorem præ-
 buerint, vel auxilium in rebellionem vel schismate perli-
 scunt, excommunicationis sententia innodantes. Et
 si alia per nos facta in prædictis nostris processibus,
 ac iudiciis nostris bullatis super eis confessis contenta,
 ad constitutionem perpetuè valitura ratificamus, confir-
 mamus, & etiam innovamus, eandemque a de novo fa-
 ctis de fratre nostro consilio prædictorum. Et
 si aliorum malitia non inveniat successorem & puni-
 tionis exemplar retrahat alios ab offensa, ac
 in oblivionem veritas veniens, non vagetur incerta: sta-
 tuimus itaq; decrevimus, & ut ipsa inviolabiliter ob-
 serventur, & quod similes excessus & culpæ poenis simi-
 libus in posterum puniantur.

DE HOMICIDIO.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Per aliquem factum, vel tantum mandatum aliquem interfici-

nam, ab eodem diffidat, absq; alicuius prelatione senten-

tiæ auctoritate excommunicatus & depositus ab officio & benefi-

ciis, a. d. Innocentium Zen.

Innocentius quartus In Concilio generali Lug-

dunensi.

Probamini redemptione generis, de summis coe-
 lum ad ima mundi descendens, & mortem tan-
 dem subiens temporalem Dei filius Iesus Chris-
 tus, se gregem sui precio sanguinis gloriosi redemptionem,
 immunitatis post resurrectionem ad partem, absque pa-
 re defeceret, ipsius curam B. Petro Apostolo (ut lux
 habet) in se sibi ceteros in Christiana religione firmaret,
 committit eum ad salutis opera suæ accenderet devo-
 tionis ardore) commisit, unde nos eisdem Apostoli
 officio (disponente Domino, licet immeriti) successore
 meo, & ipsius redemptionis locum in terris, quamquam
 vixit & tenentes, circa gregis eiusdem custodiam soli-
 tione vigilis, & animarum salutis iugis atten-
 tione cogitationis intendere, summo vobis noxia, & a-
 pud populum debemus, ut excusati a nobis negligenti-
 bus summo, nostrisq; cordis oculis diligentia sedula vi-
 giliantibus, animas Deo lucifacere sua nobis cooperante
 gratia valeamus.

Cum igitur illi qui sic horrenda inhumanitate, de-
 ditioneque levitate mortem sibi aliorum, ut ipsos fa-
 cere per assassinos occidit, non solum corporum, sed
 animarum procurant etiam animarum (nisi eos exube-
 rant gratia divina prævenierit, ut sint armis spirituali-
 bus armati, ac omnis potestas tribuatur a Domino
 in ultimum relictumque iudicium exercendum.) Nos
 itaque periculosos occurrere animarum, & tam d-

a In omni littera: eadem de novo, &c. b al. de certis.
 c Vid. Innocentium in summa de eccles. lib. 23, c. 36. d al.
 e. c. non usque presumptores

nefaras presumptiones ecclesiasticæ animadversionis
 mucrone ferire (ut metus poenæ, metus huiusmodi præ-
 sumptionis existat) præsertim cum nonnulli magnæ
 taliter perim formidantes, coacti fuerint securitatem
 ab eorumdem assessorum domino impetrare, sicq; ab eo
 non absque Christianæ dignitatis opprobrio redimere
 quodammodo vitam suam.

Sacri approbatione concilii statuimus, ut quicumque
 princeps, prelatus, seu quavis alia ecclesiastica secula-
 ritivè persona, quempiam Christianorum per dictos as-
 sassinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit (quan-
 quam mox ex hoc forsan non sequatur) aut eos re-
 ceperit, vel defendit seu occultaverit, excommuni-
 cationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, of-
 ficio, & beneficio incurrat sententia ipso facto: & illa
 liberè aliis per illos (ad quos eorum collatio pertinet)
 conferatur: sit etiam cum suis bonis mundanis omni-
 bus, tanquam Christianæ religionis inimicus, à toto Chri-
 stiano populo perpetuè diffidatus, & postquam proba-
 bilibus confiterit argumentis, alicum scelus tam
 execrabile commississe, nullatenus alia excommuni-
 cationis, vel depositionis, seu diffidationis adversus eum
 sententia requiratur.

CAP. II.

Sine poena irregularitatis possunt clerici de suis malefactoribus

conqueri coram iudice seculari, etiam de criminibus, ex quibus de-

betur poena sanguinis: expresse protestando, quod ad poenam sangui-

nis non intendunt. h. d. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Prelatis & vel clericis quibuscunque, qui de laicis
 suis malefactoribus querelam penes secularem iudi-
 cem deponentes, petunt emendam sibi fieri, & provide-
 ri, ne contra eos talia de cetero præsumantur, protestan-
 do expresse quod ad vindictam e seu poenam sanguinis
 non intendunt, imputari non debet: quamvis aliis
 tali casu de iure debeatur poena sanguinis irrogari, si iudex
 mortem illis inferat iustitia exigente.

Alioquin si prelati aut clerici propter metum huius-
 modi (quia iudex ad poenam sanguinis possit & proce-
 dere de suis malefactoribus) taliter conqueri non aude-
 rent, daretur plerisque materia trucidandi eosdem, & il-
 lorum bona liberè depraedandi.

CAP. III.

Mandanti aliquem verberari, secuta mors imputatur. hoc dicitur

secundam Zen.

Idem.

Is, qui mandat aliquem verberari (sicut expresse inhi-
 beat ne occidatur ulla tenus, vel membro aliquo mutil-
 letur) irregularis efficitur, & mandarius fines mandati
 excedens mutillet vel occidat. Cum mandando in culpa
 fuerit, & hoc evenire posse debuerit cogitare.

DE VSVRIS.

TITVLVS V.

CAP. I.

Provisio innovat & observari precipit Lateranense concilium

contra usurarios editum usque ad ver. & quia. Vis præcipit omni-

bus dominis & universitatibus terrarum, ne permittant alienoge-

nis in terra sua conducere domos, ad exercendum fatum, vel con-

ductas habere, & quod aliqui eis ad hoc domos non locet, usque ad

verfic. qui veris. Vis imponit poenam clericis contravenientibus

usque ad verfic. ceterum. Vis imponit poenam laicis, & hæc facta

usque in finem. Ioan. And.

a Vid. l. non omnes. §. à barba. ff. de re milit. b Vid. Decretum
 consil. 119. & Felix. in cap. assert. extr. de presumpt. c Pro-
 per doctores hic vide Fritum in cap. quareiam. extr. de iur. iur. &
 d alii. possit.

Gregorius decimus in generali concilio Lugdunensi.

Usurarum voraginem (quæ animas devorat, & facultates exhaurit) compescere cupientes, constitutionem Lateranensis a concilio contra usurarios editam, sub divine maledictionis interminatione precipimus inviolabiliter observari. Et quia, quo minor feneratoribus aditit feneratorum comoditas, eo magis adimetur fœnus exercendi libertas, hac generali constitutione facimus, ut nec collegium, nec alia universitas, vel singularis persona cuiuscunque sit dignitatis, conditionis aut status, alienigenas & alios non oriundos de terris ipsorum, publicè fœnentem pecuniam exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut aliàs habitare permittant: sed huiusmodi usurarios manifestos omnes intra tres menses de terris suis expellant, nunquam aliquos & tales de cætero admittant: nemo illis ad fœnus excedendum domos locet, vel sub alio titulo quocunque concedat. Qui verò contra fecerint, si personæ fuerint ecclesiasticæ, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, suspensionis: minores verò personæ singulares, excommunicationis: si autem collegium, seu alia universitas, interditi sententiam ipso factò senoverint incursum. Terræ ipsorum (quandiu in eis idem usurarii commorantur) extraneis ecclesiasticis subiaceant interdico. Cæterum si laici fuerint, per suos ordinarios ab huiusmodi excessu (omni cessante privilegio) per censuram ecclesiasticam compellantur.

CAP. II.

Manifesti usurarii licet mandaverint usuras restitui, ecclesiasticæ sepultura negabuntur, nisi primum satisfacti, vel secundum formam huius decreti idoneè caventur. Sepulchra aut contra hanc constitutionem, Lateranensem, etc. parantur incurrant. Testamenta ipsorum aliter facta non valent, nec debet eis aliquis interesse, vel eos adhibere, vel ad constitutionem admittere. h. d. Inan. Anst.

Idem e.

Quamvis usurarii manifesti de usuris, quas receperant & satisfieri expressè quantitate vel indistinctè in ultima voluntate mandaverint: nihilominus tamen eis ecclesiasticæ sepultura denegatur, donec de usuris ipsius fuerit (prout patiuntur facultates eorum) plenariè satisfactum: vel illis quibus faciendâ est restitutio, si præsto sint ipsi, aut alii, qui eis possint acquirere, vel eis absentibus loci ordinario, aut ejus vicægerenti, sive rectori parœciæ, in qua rector habitas, coram aliquibus fide dignis de ipsa parœciâ (quibus quidem ordinario, vicario, & rectori prædicto modo, cautionem huiusmodi eorum nomine licet præsentis constitutionis auctoritate recipere: ita, quòd illis perinde actio acquiratur) aut servo publico de ipsius ordinarii mandato idoneè de restitutione faciendâ sit cautum. Cæterum si receptarum usurarum sit quantitas manifesta, illam semper in cautione prædictâ exprimi volumus: alioquin aliam recipientis cautionem huiusmodi arbitrio moderandam: ipse tamen sceler non minorem quam verisimiliter creditur, moderetur: & si secus fecerit, ad satisfactionem residui teneatur. Omnes autem religiosos & alios, qui manifestos usurarios, contra præsentis sanctionis formam ad ecclesiasticam ausi fuerint admittere sepulturam, pœnæ Lateranensis concilii, sub Alexand. III. c. 25. b. alii, alio, c. al. na: Idem in eodem. d. Supple sum effectus idè sit cautus, alioqui Inan. Anst. Dornen. ad vocatus, ne in ipso casu simpliciter ferret articulum, quòd movit ad usuras, quia de monachibus tantum nisi probentur recepisse, textus non loquitur. factus nota, in simili supra. tit. 21. cap. 1. & promissio de dando non conclusit dationem. s. q. r. d. est. Font.

ranentis concilii contra usurarios promissio præsentibus subiacere. Nullus manifestorum usurariorum oblationis interit, aut eos ad confessiones admittat, nisi ipsi solvat: nisi de usuris satisfecerint, vel de satisfactione idoneam cautionem. Testamenta quoque manifestorum usurariorum facta non valeant, sed sint irrita ipso iure.

DE EXCESSIVIS PRAELATORUM, & SUBDITORUM.

TITVLVS VI. CAP. I.

Mendicantes non possunt acquirere nova loca ad habitandum, vel antiqua alienare vel mutare, absque specialis licentia super de hac prohibitione faciat mentionem. In acquirenda terra pro eremitica vita ducenda, cessat prohibitio. h. d. Inan. Anst. Bonifacius octavus.

Ubi ex eo, quòd prædicatores, minores & ceteri, si alii mendicantes, in civitatibus, castribus, villis, aut aliis locis ad habitandum decem vel sex de novo suscipiunt, seu olim suscepta dimittunt, huiusmodi ad alia transferentes, diversa candelâ quorundam provisionant, & frequentes clamores ad sedem Apostolicam, proferantur. Nos super hoc providere volentes, hoc perpetuo prohibemus edito, ne decem aliqui vel aliqui de prædictis, quibuscunque super hoc privilegium muniti existant (quæ ipsi contra tenorem conditionum præsentis nullatenus volumus suffragari) in aliqua civitate, castro, villa, seu loco quocunque ad habitandum domos, vel loca quæcunque de novo recipere, seu habitus recepta mutare, vel ea venditioni, permutationi, donationi aut cuiusvis alienationis titulo quocunque in alios transferre præsumant, absque sedis Apostolicæ licentia & speciali, plenam & expressam fierentis prohibitionis huiusmodi mentionem: si secus egerint, irritum decernentes. Per hoc tamen, qui vult licentiam suorum licentia (quin cellas, mansiones seu habitatioes in cremo, sive locis ubi non sit hominum habitatio de propinquo, possint acquirere ac mutare) non intelligimus interdictum.

DE PRIVILEGIIS.

TITVLVS VII. CAP. I.

Exempti vel privilegiati, ut non tenentur proff. subire talia respondere, ratione delicti, contractus aut rei, si non sint in loco ubi non tenentur, contractus aut rei, sed in loco ubi non tenentur non.

Innocentius quartus in cœnclio generali Lugdunensi.

Volentes ad libertatem (quam nonnulli Apostolica sedes privilegio exemptionis indubie integrè observari, ut & illam alii manifestè infringant, & ipsi eius limites non excedant ex destinatione irretractabili definitum, quòd quantumcumque sit exempti gaudeant libertate, nihilominus ratione ratione delicti sine contractus, aut rei, de qua con-

a al. satisfactio. b Hec duo verba, & subditi non debent antiqui codices, & in recentioribus magis concordant. c Per hoc excluditur hic legatus de Later. Fin. l. d. Vel. l. c. d. Per hoc de refer. c. 1. ubi hoc decretum innovatur. e Privilegiatus debet excedere mensuram privilegii. Super. ed. fin. & c. p. ubi dicitur: quod quantumcumque, &c.

Abbas agitur, nisi possunt coram locorum ordinariis conveniri, & ibi a, quoad hoc, sicut in ipsos jurisdictionem (pro ut jus exigit) exercere. Nunquid ergo extant omnino in his commodis libertatis? non utique, quia nec coram ordinariis ipsis, dummodo sit in loco exempto communitatis delictum, vel contractus initus, aut res impia, nec ubi domicilium habent si alibi delinquant vel contrahant, aut res ipsa consistat, conveniri possunt aliquatenus super istis: nec domiciliorum pretextu locorum diocesanum (si ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi conveniantur) remittuntur eos illic, vel ipsi ut illic respondeant, injungendo habent aliquam potestatem: salvis nihilominus casibus aliis, in quibus eos Episcoporum jurisdictioni obediunt canonice precipiunt instituta. Et id ipsum de ceteris circa illos, quibus ut non nisi sub uno certo iure remaneat de se conquerentibus respondere Apostolice privilegio est concessum.

Capitulum IV.
Exempti in locis non exemptis oratoria vel capellas sine diocesanorum licentia construere non possunt, nec in exemptis sine licentia Papa. Nec possunt exempti assuere causas proprias suorum liberorum hominum in se: etiam si illi sine sui consensu. Ioannes Andreas.

Idem.
 Vigentate sedis Apostolicæ de fratrum nostrorum consilio statuimus, quod oratoria vel capellas, in locis non exemptis sine diocesanorum locorum ipsorum licentia exempti construere non praesumant: neque in sic constructis, nec tempore interdicti (salvis expressis in iure duntaxat exceptis) celebrent vel faciant celebrari divina. Quod si talia praesumpserint, ab his per locorum ipsorum ordinarios compellantur. Et si quis propter hoc exemptorum ipsorum conservatores in eos sententias protulerint, illas penitus revocamus. Inhibemus insuper, ne in locis etiam exemptis hoc ipsi exempti facere audeant, nisi super his licentiam vel privilegium habeant sedis Apostolicæ speciale. Causas quoque sive lites proprias suorum hominum liberorum, quæ videlicet tantum ad ipsos homines pertinent, iidem exempti suo nomine, sive ut actores, sive ut defensores, aliquatenus non assument. Etiam si sint ipsi dicti homines censuales: cum id nequaquam licitum sit eisdem.

Capitulum II.
Contra Romanam habet studium generale, & eius privilegia. b. d. Ioannes Andr.

Idem.
 Quoniam de diversis mundi partibus multi confluant ad sedem Apostolicam quasi matrem: nos ad communem ipsorum, quam aliorum omnium commodum & profectum non paterna sollicitudine intendentes (ut sit in omni huiusmodi fructuosa) providimus, quod ibidem de cetero regatur, & vigeat studium juris divini & humani, canonici videlicet & civilis. Unde volumus & statuimus, ut studentes in scholis ipsis penes sedem eandem gaudeant, quibus gaudent studentes in scholis aliis quæcunque legitur studium, ac recipiant integrè protectionem f. suos ecclesiasticos sicut illi.

Capitulum III.
Quibus quomodo intelligatur privilegium quod habent quidam abbas de populo benedictendo, & quibus possint Abbates conferre. Ioannes Andr.

Idem.
 Inferiores prelati, quibus per privilegium conceditur usum matris, si sunt exempti in provincialibus & Episcopaliibus conciliis, uti possunt metris auribus non habentibus laminas aut gemmas.

a In manuscriptis sic: Alex. III. b al. expressi. c Vid. Concil. Concil. Trident. sess. 22. de refer. c. 10.

Alexander IV. a

Abbas, quos Apostolica sedes in exhibitione benedictionis super populum speciali privilegio insignivit in ecclesiis, quæ ad eos pertinent pleno iure, quando in eis divina officia celebrant, possunt post missarum solemniam, & vestimentis ac matutinis laudes, benedictionem solemnem super populum largiri. Alibi autem publice aut per vias, civitates, castra & villas, populis, & plebibus benedictionem facere vel impartiri non valent. Nisi hoc eis expresse & Apostolice privilegio sit concessum. Nec eis e licitum sit aliis, quam monasteriorum suorum conventis, & quæ ad illa convolverint, & in quos ecclesiasticam & quasi Episcopalem jurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonuram. Nisi eis id competat ex pleno praxatæ sedis indulto.

CAP. IV.

Exempti in locis non exemptis oratoria vel capellas sine diocesanorum licentia construere non possunt, nec in exemptis sine licentia Papa. Nec possunt exempti assuere causas proprias suorum liberorum hominum in se: etiam si illi sine sui consensu. Ioannes Andreas.

Idem.

Vigentate sedis Apostolicæ de fratrum nostrorum consilio statuimus, quod oratoria vel capellas, in locis non exemptis sine diocesanorum locorum ipsorum licentia exempti construere non praesumant: neque in sic constructis, nec tempore interdicti (salvis expressis in iure duntaxat exceptis) celebrent vel faciant celebrari divina. Quod si talia praesumpserint, ab his per locorum ipsorum ordinarios compellantur. Et si quis propter hoc exemptorum ipsorum conservatores in eos sententias protulerint, illas penitus revocamus. Inhibemus insuper, ne in locis etiam exemptis hoc ipsi exempti facere audeant, nisi super his licentiam vel privilegium habeant sedis Apostolicæ speciale. Causas quoque sive lites proprias suorum hominum liberorum, quæ videlicet tantum ad ipsos homines pertinent, iidem exempti suo nomine, sive ut actores, sive ut defensores, aliquatenus non assument. Etiam si sint ipsi dicti homines censuales: cum id nequaquam licitum sit eisdem.

CAP. V.

Privilegium Papa, quod quis excommunicari, suspendi, vel interdici non possit, non extenditur ad sententias ordinariarum: nisi tale privilegium sit concessum Regibus, Regini, vel ipsorum filii, vel religiosi loco, vel ordini. b. d. Ioannes Andr.

Clemens IV.

Ne aliqui de indultis Apostolicis confidentes, alios confidentius in suo iure molestant, & ordinariarum jurisdictionem contemnunt pariter & eludant: Omnes indulgentias & privilegia, quibuscunque singularibus personis ecclesiasticis vel secularibus, quibuscunque sint præminentia, dignitatis, conditionis aut status, quod interdicti à quocunque, vel excommunicari non possunt, nec terræ vel ecclesiæ ipsorum, ecclesiastico interdicto supponi, sub quacunque forma verborum concessa, (illis per quæ Regibus & Reginis eorumque filiis, necnon & religiosi quibuscunque non personarum tantum, sed ordinum privilegiorum vel locorum ratione, in hoc immunitas huiusmodi conceditur, duntaxat exceptis) de fratrum nostrorum consilio ad ordinariarum sententias & processus edito perpetuo prohibemus extendi.

CAP. VI.

Inferiores prelati, quibus per privilegium conceditur usum matris, si sunt exempti in provincialibus & Episcopaliibus conciliis, uti possunt metris auribus non habentibus laminas aut gemmas.

a In manuscriptis sic: Alex. III. b al. expressi. c Vid. Concil. Concil. Trident. sess. 22. de refer. c. 10.

ecclesiam fore exemptam: aut eam juris beati Petri ex-
hibere: si vero jus & proprietatem Romanæ ecclesie, vel
aliam ecclesiam specialiter, aut sine medio, vel
aliam simpliciter pertinere: per hoc plenè debet exem-
ptio hujusmodi ecclesie judicari. Cum enim iure com-
munes ecclesie per orbem diffuse, ad Romanam
ecclesiam pertineant, si ad aliam concedatur ecclesie, vel
de ea per sententiam iudicetur, ex hoc ipsius comproba-
tur exemptio: ut privilegium nihil aliis alatur concessio
ei, cui conceditur, & sententia nullum aliter datam sub-
stantiam ecclesie (pro qua fertur) prerogativam (cum
verba aliquid operari debeant) conferat gratie specialis
de eadem, si privilegium contineat, vel ipse Papa per
modum exprimat supradictum, quod ecclesia sit libe-
ra: seu quod potius Romanæ ecclesie libertate: vel
quod in hoc prerogativa gaudeat speciali: aut si dicat
indivisi-
bilitate, quod ecclesie Romanæ annuum censum
solvat: ad preceptum indicium libertatis: si vero quod ipsam
ecclesiam eximit ab ordinariis a potestate: vel quod
nonnullis Episcopis cathedram collocare, aut im-
ponere (sive ordinationem quamvis levissimam faciendi)
conferat aliquam potestatem. Similiter si aliqui recu-
pantur proprios & speciales subiectos, censentur ex-
empti. Non sic si in propriis & speciales filios Roma-
næ ecclesie sint suscepti: tales quippe exempti propterea
non erunt. Si vero dicatur simpliciter, quod aliqua
ecclesia Romanæ ecclesie annuum censum solvat: non
propter hoc exempta ecclesia dici debet. Idem dicimus
de cetera aliqua: per privilegium concedatur libertas, &
dicitur de censu annuo persolvendo sequatur: ut si ali-
quis quod ab alio, quam à Papa seu eius legato ex-
communicari, suspendi aut interdicti non possint, vel ali-
quod aliud specialiter à sede Apostolica sit indultum:
non enim dicitur, quod in speciales Romanæ ecclesie si-
militudine adimpleti, & sequatur in privilegio, quod eccle-
sie tantum ad indicium & libertatis preceptum annuum
censum solvant. His enim & consimilibus casibus sic
est in privilegio articulis, ordinariorum jurisdictioni
subiectam, quibus ecclesie ac monasteria eximuntur,
nonnulla ad illam materiam imputandam duxerimus de-
terminando: per hoc tamen alii exemptiorum (si reperi-
entur) secularium libertatum modis vel eorum effecti-
bus volumus aliquatenus derogari.

CAP. XI.

Transgressi ut tempore interdicti possint celebrare divina clau-
ditur, alios etiam extraneos admittere non possunt. Et si su-
per hoc per familia super hoc privilegiata, familiares suos admittit:
non familia convenit taliter privilegiata. Hoc privilegium non
dicitur, cuius culpa potius interdictum, h. d. Dominicus.
Idem.
Iam & vobis concessum existit, ut interdicti tem-
poris penitus clausis, excommunicatis & interdictis
ecclesiis, voce submissa divina celebrare possint: ad ea
tamen non erant si aliunde venerint (nisi super hoc
privilegium existens) recipere nulla ratione debent.
Cum concedatur singulari personæ, ut modo præmisso
tempore interdicti celebrare valeat, vel audire divina:
non familiariter eodem effecti ad audiendum cum ea, & ce-
nens se autem in familiaribus alicujus conventus, seu
ecclesie esse censendum: illi enim nisi privilegiati suc-
cessu admitti non debent, & hujusmodi quoque conce-
dere potest in cuius causa seu culpa, dolo

vel fraude, sicut a sententia interdicti prolata, seu qui
ad perpetrandum delictum, cuius occasione lata extitit,
præbuit consilium, auxilium, vel favorem.

CAP. XII.

Episcopi cum aliarum vicinis celebrare possint, & sibi facere cele-
brari: ita tamen, quod non violens interdictum, hoc dicit, Ioh.
And.

Idem.

Quoniam Episcopi & eorumque superiores se habeat
diversis ex causis à suis ecclesiis & diocesis absten-
tere frequenter, nec semper possunt commode ad eccle-
sias accedere pro missa celebranda vel audienda in ipsis,
sine qua eorum transe non decet absque causa rationabili
ullam e diem: præfenti constitutione indulgemus eisdem,
ut altare possint habere viaticum, & in eo celebra-
re, ac facere celebrari ubicunque absque interdicti trans-
gressione illis permittitur celebrare vel audire divina.

DE INIURIIS, ET DAMNO
DATO.
TITVLVS VIII.
CAP. VNIC.

Reprehensio contra personas ecclesiasticas concedi, vel concessa
extendi non debent, contra facientes (nisi revocati intra mensum)
singulares sunt excommunicati, universitates interdictæ, Ioh.
And.

Gregorius X. in concilio generali Lugdunensi.

Et si pignorationes, quas vulgaris elocutio d
reprehensio nominat, in quibus alius pro alio præ-
gravatur, tanquam graves legibus, & æquitati na-
turali contrariæ, civili sunt constitutione prohibita. Ve-
tamen earum prohibitio in personis ecclesiasticis tantò
amplius timeatur, quanto in illis specialius inhi-
bentur, eas concedi contra personas prædictas, seu bona ipsor-
um, & aut quantumcunque generatim prætextu cuius-
vis consuetudinis (quam potius reputamus abusum fore)
concessas, ad illas extendi præfenti decreto distri-
ctius inhi-
bemus. Illi autem, qui contra fecerint, adver-
sus personas easdem pignorationes, seu reprehensas con-
cedendo, vel extendendo ad eas (nisi præsumptionis vel
extensionis tempore intra mensum) si personæ singulares
fuerint, sententiam excommunicationis incurram: si vero
universitates, ecclesiasticæ subiaceat interdicto.

DE POENIS.
TITVLVS IX.
CAP. I.

De veteri iure poterit Archiepiscopus, cum in provincia sua
jurisdictionem suam exequitur, punire notorios injuriantes, filios,
monachos, & familia sua, si per se sua jurisdictione impeditur: alios
non, nisi consuetudo amplius tribuat: sed hodie tales injuriam suam
puniri, etiam si jurisdictionem non impediunt, h. d.

Innocentius IV.

Romana ecclesia: & infra. Licet autem Re-
men. Archiepiscopo suam Provinciam visitanti,
eos, qui sunt sibi, vel suæ familie, aut aliis, quos
propter hoc per eandem provinciam dirigit, & etiam

a. Al. fuerit. b. Et an appellatione Episcopi veniat ele-
ctus, vide Felin. in cap. eam se de rescriptis, vers. tertio restringitur.
c. al. ata. nulla die. d. Vide Librorum, h. quod tamen Cassus.
ff. de leg. a. Bart. in l. Labos. ff. de sup. le. e. al. ipsarum. f. Vid.
Alex. consil. l. i. incip. circa primum dubium, unde intelligitur quod
de quo possit esse iudex in propria causa.

quando concilium convocatur, eos, qui nunciis suis, quos pro illo vel aliis per Provinciam ipsam sua debita jurisdictione utendo transmittit, injuriari praesumunt: si hac occasione sua in his impediatur jurisdictione, pro injuria hujusmodi (dummodo existat notoria) propria auctoritate punire, nisi amplius ei de Remensis ecclesiae consuetudine competere dignoscatur. Sibi etiam & metropolitanis aliis in suis provinciis (dum sic in illis jurisdictionem exercent) puniendi manifestas & notorias offensas, tunc eisdem illatas vel suis, etiam exinde impediti jurisdictionem hujusmodi non contingat) libera sit de nostra specialis concessione facultas.

CAP. II.

Debet hac Decretalis, quibus assistentibus fieri debeat degradatio, de quibus vestibus, ornamentis, libri & instrumentis in degradatione fiat expressio, & quibus verbis utatur ipso degradandis. *Interd.*

Bonifacius VIII. Interd. Episcopo.

Degradatio a qualiter fieri debeat, a nobis tua fraternitas requisivit. Super quo tibi taliter respondemus, quod verbalis degradatio seu depositio ab ordinibus vel gradibus ecclesiasticis est a proprio Episcopo sibi assistente, in degradatione clericorum in sacris constitutorum ordinibus, certo Episcoporum numero, definito canonibus, faciendae: quanquam proprii Episcopi sententia sine aliorum Episcoporum presentia sufficiat in degradatione eorum, qui minores dumtaxat ordines receperunt. Actualis vero sive sollemnis coelestis militia militis, id est clerici degradatio (cum ad eam fuerit procedendum) fiet, ut ex autoritate eius, qui militie deseruit armatae, cui militaria detrahuntur insignia, sicque a militia remotus castris ejicitur, privatus consortio & privilegio militari. Clericus igitur degradandus vestibus sacris indutus, in manibus habens librum, vas, vel aliud instrumentum seu ornamentum ad ordinem suum spectans, ac si deberet in officio suo solemniter ministrare, ad Episcopi praesentiam adducatur: cui Episcopus publice singula, sive sint vestes, calix, liber, seu quavis alia, quae illi juxta morem ordinandorum clericorum, in sua ordinatione ab Episcopo fuerint tradita, seu collata, singulariter auferat, ab illo vestimento seu ornamento, quod datum vel traditum fuerat ultimo inchoando, & descendendo gradatim degradationem continuet usque ad primam vestem, quae datur e in collatione tonsurae, si necesse radatur caput illius seu tondeatur, ne tonsura seu clericatus vestigium remaneat in eodem. Poterit autem Episcopus in degradatione hujusmodi uti verbis aliquibus ad terrorem, illis oppositis, quae in collatione ordinum sunt prolata, dicendo Presbytero hac vel similia verba in remotione planctus: Auferimus tibi vestem sacerdotalem, & te honore sacerdotali privamus: sicque in remotione reliquorum insignium similibus verbis utens in ablatione ultimi, quod in collatione ordinum fuit primum, infra scripto, vel alio simili modo pronunciet sive dicat: Auctoritate Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus sancti, ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & eximus te omni ordine, beneficio & privilegio clericali.

CAP. III.

Quamvis inventio carceris fuit ad custodiam: tamen potest quia primum carceris perpetuus & ad tempus. *Interd.*

Idem.

Quamvis de ad reorum custodiam non ad poenam. Quare specialiter deputatus esse noscatur: Nos

a Qualiter hodie fieri possit degradatio, vide conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 4. adde cratos in c. 1. sup. de heret. ord. lib. 2. al. fuerint. c. al. tractat. d. Vide Io. Ananiam in c. a nobis de apost. & Fed. in c. sum. de ser. compet.

tamen non improbamus, seu convicimus (cum iudicibus & personis, cujusque circumstantiis perinde deliberatione pensatis) in perpetuum vel ad tempus, prout videris expedire, carceri mancipes ad poenitentiam puniendam.

CAP. IV.

Pena alicuius imposta, & ejus posteris, non extenditur ad ipsius lineae feminas: nisi aliud in iure, vel sententia sit expresse. *h. d. Zen.*

Idem.

Vicunque alicui & eius filii seu posteritas alicuius in certam generationem poena imponatur ad locum vel a jure, poena ipsa eos tantum afficit, qui per lineam, non per feminam linea descendente transmittuntur. Nisi aliud in jure vel sententia sit expresse.

CAP. V.

Primo punietur sequentes, percutietur, ac capietur (salvo, & ejus criminis facie. Secundo, cum sit in rebus, istis insularibus panam addit. Quia, quae sententiam cum ab hostibus, sacri debent: & quae per alios confinguntur. Quinto, de iudic. confitetur, vel in iudic. tribus hinc criminis. Sexto ad collationem poenitentiae. Septimo, poenitentiae iniquitatem clerici vel ipsius, sicut res Papa vel Cardinalium. Octavo, poenitentiae iniquitatem clericales. Nono, dicit potestates seculares nihilominus panam contra tales uti debent, & hinc confirmatum cum iudic. observari: & contrafacientibus panam imponi. *h. d. Idem.*

Felicis recordationis Honorii Papae tertii, praedictis nostris vestigiis inherentes, quibusdam articulis detractis de communi fratrum nostrorum consilio, hac in perpetuum valitura confirmatione sancimus: ut quis deinceps in hoc felicitatis genus impetret, quod sanctae Romanae ecclesiae cardinalium iudicium habuerit, aut consilium & decessit vel fuerit, qui poenitentiam receperit vel defensor sit, sitent contentio: si autem reus criminis laesae majestatis perpetuus sit, infamia, infidatus & nihilominus & bannitus, sit incommunicatus, nec testamentum liberam habeat sanctionem, nec ad aliquis bona ex testamento vel ab intestato veniat: quatenus ab omni successione repulsi, publicae repulsi confusus minus inveniat, nisi multas conditiones: sicut de habitacione ejus delecta, & si non ibi qui eas inhabitat, dentur cuncta ipsius admodum in iudicium, & ut perpetuae notam infamiae poenitentia non detur, nullus tempore repaerent: nullus ex decessu poenitentiam in bonis inveniat, ipsius effecti, vel repulsi in beneficio applicetur, ut ex illis vel transfinit ad publicos, sed potius cum ipso quodammodo detinetur in sua. Si qua vero feudalia, locaciones, officium vel beneficium spirituale vel temporale ab aliquibus ecclesiis obtinet, sit eis ipso jure privatus, quae sic libere ad ipsas ecclesias revertantur, quod ecclesiarum rectorum de ipsa pro sua voluntate disponant. Quod si quis pariter eorum filium vel filios habeat, nepotem, vel nepotem per rectam lineam descendentes, beneficium loca beneficiat quovis beneficio (etiam si poenitentia ab ipso privati: spe promotionis omnino solvata. Nulli poenitentiam

a Praeter Doctores hic vide aliquos per Decretum in c. de iudic. b Vide Decretum in c. de off. delegati. c. de iudic. re & hancur quid significet, dicit Ang. de Pragma in c. Germanicus in c. 1. de heret. l. 6. & Paris. Vindicta in c. de heret. c. de her. d. Psalm. 66.

veritatem filiorum atque nepotum ex virili sexu de-
 fendentium ab eisdem, alicuius aperiatur janua digni-
 tatis, aut honoris ecclesiastici vel mundani, seu ad alicui-
 us loci regimen sit ascensus: sit eis postulandi negata
 facultas, sit notorie a iudicatus, & quodlibet aliud offi-
 cium seu ministerium publicum interdictum: in iudi-
 cio ex parte affectio contra quemquam nihil fidei, nihil
 veritatis inveniat, ut ad testimonium profusus reddan-
 tur iniqui: sit eis ad ordines ascensus inhibitus, sit ad
 beneficium vel officium ecclesiasticum denegatus accessus
 A. & (si magis famosa sit eorum infamia) ad actus
 regimini nullus eis pateat aditus, nulla porta pandatur
 illis: sit per aliquo praesens officium, omni e spe dispen-
 sationis adempta. Praesenti nihilominus adicimus fan-
 tas, ut ex infectione praedicta, sicut ex infectione
 sanguinis violenta, ipso facto excommunicationis senten-
 tiam quis incurrat, & tam infector, quam alii supra
 dicti mali participes, quamdiu in sua contumacia
 poenitentiam, singulis diebus dominicis & festivis pulsatis
 campanis, & candelis accensis, per omnes illius loci ec-
 clesiam, in quo tantum facinus fuerit attentatum, necnon
 viciniam & diocesam vicinam d. excommunicati pu-
 blicè denuncientur: & nec ab alio, quam à Romano
 Pontifice possint absolutiois beneficium obtinere, nisi
 tunc in moris f. articulo constituti.

Quam autem fuerint abolendi: primo sufficienter
 poenitentiam evadant, quod inferende poenae parebunt, &
 tunc domino poenitentiam peragentem injungendam:
 tunc per omnes illius loci ecclesias principales, vicin-
 tiamque locorum, diebus dominicis & solennibus in-
 altariis coram populo, femoralia tantum habentes,
 & brachia deferentes in manibus, cum quibus per eandem
 sententiam publicè sustinentur: itur postmodum ultra ma-
 gis ad hunc actum poenitentiam per tres annos ad mi-
 nimum, nec eandem postmodum reverfuri abque sedis Apo-
 stolicae specialis. Verum cum talis gratiam re-
 missionis meruerit (beneficio absolutiois obtento)
 licentiam ei licentia, ut suam & suorum injuriam pro-
 piam & debitorum illorum, quae contracta fuerint, &
 postmodum acquiritis repetitio non negetur. Illud
 non diximus omittendum, quod si quis fuerit in
 iudicio confesso, aut simplici favore culpabilis, ju-
 ra in hunc poenam metiatur ex culpa: ut secundum
 iudicium iudicis, vindicta procedat. Ceterum,
 si poenitentiam extendatur, & propter enormitatem culpa-
 rum, poenitentiam modis exuberet, nec poenis solitis con-
 tentus, facinorosus, ut ad collaterales fratres, videlicet
 cognatos, & propereos talium possit extendere poenas in
 iudicio nostra constitutione contentas, circumspicere
 debet Pontificis, prout circumstantiae rationabiles
 adhibere.

Item etiam dignum censuimus annectendum:
 si aliquam aliquo praedictorum excessuum, quoniam
 de clericis vel religiosi nostrae familiae, vel car-
 dinalium afflicte forte praesumpserit, proportionetur
 poenae delicto: ita quod vindicta ex aequo excessu re-
 missionis ab officio nostrorum cohibeantur deinceps
 immunitate formidine ultionis, quas Dei vel no-
 strum nostrorum reverentia non coetret. Si
 vero per se vel per alium occiderit cardinalem,
 vel dederit causam mortis: ultra quam

*Al. dicitur. b. Al. dicitur. c. Al. dicitur. d. Lo-
 quatur. f. Quoniam in mortis articulo nulla est reservatio, atq.
 poenae facienda quilibet poenitentibus, à quibusvis peccatis &
 poenae ad hoc poenae: ita conc. Trid. sess. 6. c. 7. de casibus
 & a. f. dicitur.*

praemissa contineant, sic in eum potestas jurisdictionis in-
 surgat, sic rigor ultionis infiliat, quod contra vites sub-
 sidium mortis solatium invocet, vivens poenae non culpae
 vindictae speculum non offensa. Per hoc quoque secu-
 laribus potestatibus non admittimus facultatem utendi le-
 gibus contra tales, quas ad versus sacrilegos catholici
 Principes caderant, quis enim locus regiminis poterit
 esse tutus, quis rector securitate gaudebit, si Romana
 ecclesia (quae omnium ecclesiarum disponente Domino
 caput est & magistra) casibus istis subijcitur? si ejus filii
 speciales hujusmodi periculis exponuntur? Quem eccle-
 siae filium, quem fidei zelatorem contumelia tanta non
 tangeret, & confusio tam aspera non moveret? Porro si
 filius est, dolebit: si fidelis, matre fidei laesa laedetur.
 Quapropter si Princeps, senator, consul, potestas, vel al-
 ius dominus sive rector contra praesumptores praedictos
 praesentis constitutionis tenorem non fecerit observari:
 tam ipse, quam officiales ipsius infra mentem (postquam
 res ad notitiam eorum pervenerit) eoipso sententiam ex-
 communicationis incurrant. Civitas vero quaevis alia,
 praeter urbem, quae talia facienti vel facientibus seu praes-
 lumentibus, in his consilium vel auxilium dederit aut
 favorem, vel infra mensem saltem taliter delinquentes,
 (prout tantum facinoris enormitas exegerit, & facultas eis
 affuerit) non duxerit puniendos, pontifici & supra, sit
 eoipso dignitate privata, & nihilominus remaneat in-
 terdicta.

DE POENITENTIIIS, ET REMISSIO-
 NIBUS.
 TITVLVS X.
 CAP. I.

*Quaestores non citant aliquos, licet eos monere possint. Et in
 concedendis indulgentiis non excedant Archiepiscopi statutum con-
 cilio generali. h. d. Zen.*

Innocentius IV. in concilio Lugdu-
 nensi.
Romana ecclesia: & infra. Quaestoribus a au-
 tem fabricae Remen. ecclesiae, Remen. Archiepi-
 scopus, sive eius officiales citandi suffraganeorum
 ipsius ecclesiae subditos (quos iidem quaestores sibi resi-
 stere, aut nolle parere dixerint) ut super hoc compareant
 coram ipsis, nequaquam tribuant potestatem. Super
 benigna vero ipsorum receptione ac subventione ipsi fa-
 bricæ faciendae, possunt eisdem suffraganeos & alios
 Christi fideles Remen. Provinciae charitative monere.
 In concedendis quoque indulgentiis non excedat Remen.
 Archiepiscopus statutum concilii generalis.

CAP. II.

*Concesso generali confessorii non tangeat Episcopo specialiter rei-
 servata, nec obtento consuetudinis potest qui sibi eligere confes-
 sorem. h. d. Zen.*

Bonifacius VIII.
Si Episcopus suo subdito concesserit, ut sibi possit ido-
 neum eligere confessorem, ille quem si elegerit, in ca-
 sibus, qui eidem Episcopo specialiter reservantur, nul-
 lam habet poenitentis potestatem: Quum in generali con-
 cessione illa non veniant, quae non esset quis verisimiliter
 in specie concessurus. Nulla quoque potest consuetu-
 dine introduci, quod aliquis valeat, qui eum possit sol-
 vere vel ligare.

CAP. III.

*Decretali, cum ex eod. in pluribus Episcopis indulgentibus lo-
 cum habet. h. d. Zen.*

*a. Predicatoris: quos faceret omnino sustulit conc. Trid. sess. 4. de
 refer. c. 2. in fine. & sess. 22. de refer. c. 1. b. Vide conc. Trid. sess. 4.
 de sanctissimo poenitentiae sacramento. can. 11.*

non debent: nisi mora, culpa, vel offensa, vel alia iusta causa subsit. Quoniam, quod in iurisdictionem vel collegium non habent excommunicationis sententia: sed in illos, qui culpabiles sunt. Item. a.

Rothomagensis, vel excommunicationis sententia latae ab officialibus Archidiaconorum, seu quibuslibet aliis officialibus eorum habentibus, suffraganeorum Remen. ecclesie subditis, Remen. Archiepiscopus & eius officialis (quibuslibet excommunicationibus) non relaxent: saltem contraria super hoc consuetudine, si quam habent. Excommunicationum sententia à Remen. Archiepiscopo, si sine officialibus generaliter promulgata, si sine officialibus iudicialiter Archiepiscopi tantum legitur. Sed nec in specie nec in genere pro culpis & officiis praeteritis vel praesentibus, excommunicationum sententias abque competentis monitione praemissa promulgant, & si contra praesumpserint, injustas noverint esse illas. Cavent etiam, ne tales sententias excommunicationis & siue specialiter, siue generaliter, in aliquos personarum culpas, videlicet si tale quid fecerint, vel etiam per ipsos commissis sub hac forma, si de illis intra tale tempus non satisfecerint, profertur praefamant: nisi mora de subdenda satisfactione vel culpa seu offensa praecedente, quibus merito adhibenda satisfactio nem huiusmodi statim prohibenda simul indicantur: aut alia rationabilis (quam in ipsis sententiis expriment) causa subsit. In universitatem vel collegium profertur excommunicationis sententiam penitus prohibemus: volentes utrumque periculum vitare, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innocuos huiusmodi sententia iritari: sed in illos duntaxat, de collegio vel universitate, quos culpabiles esse constiterit, promulgantur.

CAP. VI.

Præterea contra potentiam temporalem etiam spirituali gladio, si iusta causa subsit, si tueri potest. h. d. Ioan. And. Item in eodem. c.

Nulli filio Decano Aurelianensi & infra. Præterea cum omnes leges, omniaque iura vim vi repellere, nisi quae se defendere permittant, licuit d. utriusque Decano (si praedictus ballivus eum bonis suis invidiam iniuriose spoliare, vel ea violenter occupare) contra illum praesumptis, ut superius est expressum, contra illum in iudicium iniuriarum se tueri. Et quoniam adversus eandem iniuriam potentiam sufficiens temporalis defensio si non aderat, potuit se etiam spiritualiter, gladio videlicet utendo ecclesiastico, defendere, ac recurrere. Propter hoc ad arma spiritualia, quae sunt ecclesie propria, & pro suo munimine illis uti: praesertim cum dictus ballivus post latus in eum ab eodem Decano ex alius causis excommunicationis sententias (sicut dictum Decano asseruit) ipsum tanquam exinde provocatum, sententias ipsi contemptis, bonis spoliasset eisdem: & propter hoc postmodum ipse Decanus sententiam valent interdici, tanquam spirituali se mucrone, ut dicitur occasione praedictarum sententiarum, & in ipsa occasione contemptum illatum. Et quidem cum liceat cuiuslibet suo vicino vel proximo pro repellenda ipsius ini-

a. Aliter: Idem in eodem al. ita: Innocentius quartus, in concilio Lugdunensi. b. Dicitur, excommunicationis, deest in antiquioribus exemplaribus in scriptis. c. in manifestis, de sum. hoc duo non sunt in eodem. d. Vult Dec. in eum non ab homine primo, sed de iure, & in scriptis, de off. deleg. e. Has verba, ab eodem Decano, de sum. in manifestis.

juris summi impartiri auxilium; imò si potest & negligit, videatur injuriam fovere, ac esse particeps eius culpe: licuit profecto ipsi Decano proprio sibi tueri subvenire subsidio, & suammet temporalem injuriam sua propria spirituali defensione tueri: si quae utrumque quodammodo gladium & temporalem & ecclesiasticum, alterum videlicet altero adjuvare: maxime quia hi duo gladii consueverunt (exigente necessitate) sibi adinvicem suffragari, & in juvamen alterius subventionem mutua frequentius exercere.

CAP. VII.

Excommunicatus à subditis suffraganeorum, Archiepiscopi non possunt absolvere: sed excommunicatus à suffraganeis vel officialibus bene, si ad eos appellatum fuerit. h. d. Ioan. And. Item.

Venerabilibus: & infra. Ceterum Rothomagen. Archiepiscopo vel eius officiali non licet excommunicatis ab Archidiaconis vel aliis subditis suffraganeorum ipsius Archiepiscopi (cum nec excommunicantium nec excommunicatorum sint iudices) abolitionis beneficium impartiri: excommunicatos autem ab ipsius suffraganeis vel eorum officialibus possunt absolvere, si ab ipsis litigantibus ad eos a fuerit provocatum. Neutra verò partium appellatæ, si qua ipsarum per Archiepiscopum vel eius officialem ab excommunicatione contra eam lata pro reliqua querimonia sine appellationis interpositione deponat, non est in hoc ab ipsis (cum sui non sint iudices) audienda. Sed si excommunicatus deponat apud eos de suffraganeis, ut imponatur ei poena, & pro suo interesse super injusta excommunicatione querat: audire utique debent eum: secus autem si conqueatur de ipso, ut relaxetur huiusmodi sententia contra se ab eo pro alio promulgata: quoniam tueri hanc causam non ad ipsum suffraganeum, sed ad eum pro quo est sententia lata, spectat. Attamen si suffraganeus vel extra iudicium pro suorum defensione b. iurium, vel etiam in iudicio ex suo procedens officio c. inquirendo videlicet vel simile quid agendo, aliquem excommunicet: in hoc casu conveniendus est ipse suffraganeus coram Archiepiscopo, vel eius officiali: quia ipsius interest defendere causam suam.

Archiepiscopus in casibus, in quibus iurisdictionem habet, ante cognitionem causae absolvit excommunicatum ad petitionem partis, vel ex officio, nisi dicatur excommunicatus pro manifesta offensa vel contumacia: & contumacia praesumpta & manifesta potest exempli. h. d. Ioan. And.

Porro Archiepiscopus vel eius officialis excommunicatos à suffraganeis, semper antequam audire causam incipiant, in casibus, in quibus eis iurisdicchio competit, iuxta ecclesie formam debent absolvere: utpote si post diffinitivam fuerit excommunicationis sententia promulgata, & ad eos d. fuerit appellatum: exceptis casibus, in quibus iura prohibent post sententiam appellare. Similiter si suffraganeus extra iudicium excommunicet aliquem pro eius offensa, vel pro sui defensione iuris, & super hoc querimoniam ille proponat, est ille primus iuxta formam ecclesie absolvendus: nisi suffraganeus probaturum se offerat, quod pro manifesta offensa excommunicationis eum vinculo innodavit. Idem est, etiam si quinquam pro praesumpta contumacia (videlicet quia citatus praefixo sibi termino non comparuit) excommunicatione confringat:

a. Amplius in alio casu no. ut per Abbatem in ca. in literis, de off. deleg. ubi vide omnia Decretorum. b. Vide no. in cap. novit. de off. leg. & in l. ex parte supra de verb. sign. Font. c. Vide Inno. c. Annullus, de excep. & vide in Bart. in l. de adult. ff. Fontan. d. Al. p. p. p.

H h h

quia si sit ligatus, proposita querimonia a petat ab Archiepiscopo se absolvi, sive quando suffraganeus ex suo processu officio, sive quando est ad ipsum Archiepiscopum ante sententiam diffinitivam appellatum, & ad averfatio proponatur, quod absolvendus non sit, nec panti ei debeat iudici aditus, nisi prius expensas restituat, & iudicio sibi exhibeat cautionem: ipseque respondeat, quod recte contumax reputari non debet, pro eo quod in iudicio captus, vel etiam alio impedimento detentus in termino comparere non potuit, tunc protinus sibi iuxta formam ecclesie, beneficium debet abolitionis impendi. Secus autem si se contumacem confiteatur, vel alias de contumacia sua confitet, quia forte prederat in iudicio quod minime compareret: tunc enim (cum manifesta sit contumacia, & manifesta reputetur offensio) non est ei (nisi primo expensarum satisfactione, ac de stando iudicio cautione prestita) absolutio impendenda. Et hoc ipsum est in similibus observandum: sicut si aliquis ad certum locum citetur, & ille proponat ipsum non esse sibi tutum, & iudex postea in eum (quia non probavit hoc, nec comparuit) sententia excommunicationis promulget: nam tunc si excommunicatus ipse ad superiorem appellet, & ante omnia se ab eo perat absolvi (cum probare coram eo vellet ipsum locum non existere sibi tutum) in hoc est proculdubio audiendus, cum praesumpti solummodo eius contumacia videatur. Sed si iudex pronunciasset locum illum esse idoneum & securam, & ille non comparuisset, ac ite excommunicatus eundem: ipse postmodum super hoc (nisi post latam interloutoriam intra decem diem provocasset) nullatenus audire debet.

Excommunicatio lata post appellatam, interpositam ex causa probabili, non statim pronuntiat nulla: sed fieri potest relaxatio ad cautelam, etiam antequam incipiat de veritate cause cognoscere. Item si dicatur lata per intolerabilem errorem, & in contrarium error ille probabiliter defendatur. Ioan. And.

Sed si ex causa legitima seu probabili quis appellet, puta quia locus non est tutus, & post appellationem huiusmodi excommunicatione ligetur, ac deinde constet superius, quod ad ipsum ex tali causa exitit provocatum: non tamen illico pronuntiare debet excommunicationis sententiam fore nullam, sed potest eam ad cautelam iuxta formam ecclesie relaxare.

Si certum est excommunicationem esse iustam, sit remissa, si certum est eam iniustam, non fit: si est dubium, fieri potest relaxatio: sed huiusmodi est remittenda, tunc tamen relaxatio, ubi Archiepiscopus est iudex, licet non fiat remissio. h. d. Ioan. And.

Sanè si certum est excommunicationis sententiam esse iustam, velut cum propter manifestum excessum, est in aliquem promulgata, superior iudex (nisi periculum sit in mora) excommunicatum ad excommunicatorem protinus remittere debet: nec debet eum absolvere, nisi excommunicator requisitus malitiose illi abolitionis beneficium denegat exhibere. Si vero constet huiusmodi sententiam esse iniustam, nequaquam remittendus est ad eum, sed debet sine difficultate aliqua mox absolvi. Quod si dubitetur, utrum iusta sit vel iniusta, superior (nisi excommunicator iusta fuerat) relaxare iuxta formam ecclesie potest illam, quamquam honestius & convenientius agat, si ei deferat in hoc casu. Vbi autem superiori competit de excommunicatione cognoscere, absolutio seu relaxatio, quam ipse fecerit, tenet, licet fortis sit iniusta: quoniam est contra jus litigatoris, non tamen contra jus constitutionis absolvi.

Archiepiscopus in casibus, in quibus excommunicare potest, se servando habet, emendas pecuniarias exigere potest. h. d. Ioan. And.

Per viam supplicacionis, resistendum in iudicium, appellatum. Dom. Font. b. Alfoze.

Denique a subditis suffraganei emendatis potestatem potest Archiepiscopus secundum consuetudinem regionis exigere, in casibus, in quibus licet eorum excommunicationis vinculo innodentur.

Summaria supra in h. sed si ex causa sit vel non.
Potest quoque Archiepiscopus beneficium in aliena iuxta formam ecclesie nominatum: quoniam impeditur ad cautelam: utpote si assentit in excommunicatione sententia, intolerabilem errorem fuisse patrem appellantis, id est, aliquid sub vi precepti vel mandati per se non contineri, quod communitur vel in suo genere ad prelatum: veluti si dicat forte aliquis, se a suffraganeo communicatum fuisse, pro eo quod elemosinas non tribuebat, vel quia faciebat aliquid aliud, quod in re bonum est, aut quia non operabatur id, quod in re illicitum est & pravam, & suffraganeus ipse appellans pro digna & rationabili causa, vel pro confectioe vel exequenda iustitia hoc illi prohiberet, vel eum non iunxisset: nam tunc Archiepiscopus ad cautelam absolute potest eum.

Summaria supra in h. Sed si ex causa sit vel non.
Similiter si aliquis proponat se non diffinitivam sententiam in iudicio, vel extra, post appellationem ex causa legitima interpositam, vinculo excommunicationis addictum: potest Archiepiscopus, postquam illud hoc confiteri (etiam priusquam incipiat de veritate cause appellacionis cognoscere) abolitionis illi beneficium ad cautelam iuxta formam ecclesie imperari.

CAP. VIII.

Iudex ecclesiasticus compelli iudicium locum per se immutavit ab alio iudice suo prohibetur. h. d. Alex. III.

Alexander III. Decernimus, ut iudex secularis per se non possit iudicium ab ecclesiastico iudicio (sanctis conditionibus premissis) repellere excommunicatum ab episcopo patrocinando: & testificando in suis causis iudicis compellatur.

CAP. IX.

Excommunicatio lata in periculum, non potest remitti nominatim. Et talis a monacho dicitur, qui iudicium in verba: nisi iustitiam facti aliquid faciat. Ioan. And.

Gregorius X. in concilio generali Lugdunensi. Constitutionem felices recordacionis in omnibus partibus excommunicatis et participacione, que contra minorem excommunicationem induit (nominatim a nonica non premissis) majori excommunicatione ligentem, decernens promulgatam aliter excommunicatione sententiam non tenere: ad tollendum omnem ambiguitatem scriptulum declarantes decernimus, ut de quibus excommunicationem canonicam in hoc casu, si alius per se eos qui monentur, exprimat nominatim, quibus quoque, ut inter monitiones, quas in canonicis promulgetur excommunicationis sententia) statim non premissis, iudices sive monitionibus tribus successu, & ceteris pro omnibus, observent: aliquorum aliter competentia intervalla: Nisi facti necessitas aliter ea moderanda. d.

CAP. X.

Relatio ad cautelam, in generali innotescit non habet locum. h. d. Domin.

a De Arch. hic remittit ad 29 q. 1. s. v. 2. q. 1. si quis innotescit. b. Sed lacuna patrocinandi, debet excommunicatus resistere, vel legere in pauperes: quia non est officium excommunicati de iudice. c. Vid. Fr. And. h. d. si quis innotescit. 29 q. 1. Et mox dicitur: hoc etiam, nisi expressis monitionibus de vi capi. cum apud de Greg. Font. d. Bald. in l. de prec. imp. off. Dom. Font.

beneficium, à quibusvis sententis confectis, ut ordinariis fororum, vel alioquin quorumlibet, si fuerit penitentiam, ab eisdem se...

CAP. XXIII.

Idem. Quom quibusq; tuo mandato manus injicit in cle-

comunicacionem latam à canone incunctanter in-

CAP. XXIV.

Idem. Quom quibusq; tuo mandato manus injicit in cle-

comunicacionem latam à canone incunctanter in-

quomodocumque prelati juraverint, quod quom-
poterint satisficient: & ad satisfacionem hujusmo-
di per eum, vel per eos qui facere ipsam debent & pos-
sunt prestandam debent consilium, & auxilium, ac ju-
sta possitum fideliter laborabunt: non est penitentia
beneficium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam
quoad istos vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt
(ubi civitas vel locus alius, seu universitas interdicti ex-
istunt) faciendâ est relatio interdicti, sed est eis solum-
modo injungenda penitentia salutatis. Adicimus præ-
terea, quod singulis diebus in ecclesiis & monasteriis
missæ celebrentur, & alia dicantur divina officia sicut
prius: submissa tamen voce & januis clausis, excommu-
nicatis ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pul-
satis. Et tam canonici, quam clerici ecclesiarum, in
quibus distributiones quotidianæ illis, qui horis inter-
dicti canonicis tribuantur, sit ad officia non venerint sup-
radicta, distributiones easdem amittant: sicut interdicti
perderent non exstante, si divinis officiis non adfuerint.
In festivitibus vero natalis Domini, Pasche, ac Pente-
costes, & assumptionis virginis gloriosæ, campanæ pul-
sentur, & januis apertis alta voce divina officia solenni-
ter celebrentur, excommunicatis profusis exclusis, sed
interdictis admittis: quibus ob reverentiam dictarum
solennitatum (ut ipsi ad humilitatis gratiam, & recon-
ciliationis affectum & facilius inclinentur) præfatis die-
bus participationem permitimus divinarum: sic tamen
quod illi, propter quorum excessum interdictum hujus-
modi est prolatum, altari nullatenus appropinquent.
Cæteris, que circa observationem interdictorum à no-
stris sunt prædecessoribus instituta, in suo robore dura-
turis: non obstantibus quibusvis privilegiis, ecclesiis,
monasteriis, ordinibus, religionibus, seu personis ec-
clesiasticis, secularibus, vel regularibus, exemptis & non
exemptis, sub quavis forma vel expresse verborum ab
Apostolica sede concessis, que contra tenorem præsentis
constitutionis nullis volumus suffragari, cum à quibuslibet
tam secularibus, quam regularibus sufficere debeant, ut
tempore interdicti, modo præmissis diebus celebrent su-
pradictis.

DE VERBORVM SIGNIFI-
CATIONE.

TITVLVS XII.

CAP. I.

Declarat hic Innocentius quid significet verbum privilegii: res-
cipimus vos in propriis filiis ecclesie Romana: & qui locus dicitur
esse desertus. Innocentius.

Innocentius quartus.
Veniens & infra. Per illa verba privilegii: in
speciales & proprios ecclesie Romanæ filios
vos recipimus: dictos fratres exemptos non
intelligi, & ipsos ex illo in proprios ejusdem ecclesie
filios fuisse receptos, quod ab alio quam à Romano
Pontifice, vel legato ab ejus latere & destinato, inter-
dicti vel excommunicati à quoquam non valeant, de-
claramus. Illum locum desertum in præmissis intelli-
gimus, qui non habitatus penitus, neque cultus fuerit,
vel ultra memoriam hominum, secundum indulgen-
tiam Lucii est sub Saracenorum potestate detentus:
easentes ecclesias in talibus desertis locis, à fratribus
ipsis constructas, seu etiam construentas, in eo plena
libertate gaudere, ut secundum indulgentiam Lucii,

a vel. officium. b Pet. de Anchar. negat per hunc text. pro-
bari, legatos cognoscere posse de causis exemptorum, quia hic est
privilegium, non in communis. Non equiparantur ordinarii, qui
exemptis non judicant, nisi sub de offi. leg. translatio. Fen.
Hhh

nihil ab ipsis legis diocesane nomine valeat per Episcopos exigi: quae (secundum privilegium Alexandri) non possint interdico, seu excommunicatione suppungi: quas in locis huiusmodi dicti fratres habent potestatem (petita à sede apostolica licentia) constituendi, easque cum suis plebibus per suos clericos idoneos gubernent, qui ratione plebium examinandi Episcopis praesententur: ut ab eis curam recipient animarum, cum plebes Episcopis sint subiectae. Caterum dicti fratres decimas de laboribus & novalibus suis, quos propriis manibus aut sumptibus excolunt, aut aliis bonis sibi à Deo praestitis, conventibus clericorum ordinis sui (à quibus quarta vel tertia nullatenus exigatur) cum integritate perfolvant: salva moderatione concilii generalis.

In aliis eorum possessionibus iure communi, seu quolibet alio ecclesiae parochialibus, diocesano Episcopo reservato: Per declarationem autem huiusmodi nolumus defensionibus aliis, seu iuribus partium derogari.

CAP. II.

Declarat manifestum & evidens esse spioniam, & idem significare quoad casum decreti de elect. Si facti. Ioan. And.

Constitutionem felicis recordationis Gregorii Papae praedecessoris nostri editam in concilio Lugdunen. ut si forte inter cetera qua obijciuntur electo, aut postulato, seu aliis promovendo ad aliquam dignitatem, evidentem scientiam, vel alium personae defectum opponi contingeret, de illo primitus cognoscatur: & si opponentem inventum fuerit de iure veniatur, à causae illius prosecutione totaliter sit exclusus, & alias puniatur, ac si in obijctorum probatione omnium defecisset: in illo, qui manifestum defectum in visu, auditu, & aliis corporis sensibus, nec non & in memoria, & etiam intellectu opponit electo, locum habere: ac quod ad intentionem constitutionis ipsius, manifestum & evidens, idem super eodem declaramus.

Declarat conspiratores & conjuratores, qui iuraverunt & statuerunt de non recipiendo aliquem in canonicum ad mandatum Papae, donec possint resistere. Ioan. And.

Ceterum canonicos cuiusvis ecclesiae, qui statutum fecerunt solemniter, & iuramento firmarunt, quod ecclesiam suam & se ipsos contra omnes impetrantes canonicam ipsius ecclesiae defenderent, usque ad ius vel sententiam, quantum possent, ad iudicium domini Papae, vel specialis mandati eiusdem: & quod communibus expensis, ac cum procuratorio sigillo capituli sigillato eadem defenso fieret: & quod, quando aliquis de canonicis eiusdem ecclesiae defensionem huiusmodi, & oppositionem vellet praedicto modo subire, alii canonici non possent nec debent recipere in canonicum, nec habere pro canonico in capitulo, vel extra caputulum impetrantem: conspiratores & conjuratores contra sanctam Romanam ecclesiam, ac libertatem, obedientiam & auctoritatem ipsius decernimus, & eosdem tanquam conspiratores ac conjuratores secundum sanctiones canonicas puniendos.

Statutum de non recipiendo aliquem ad Papa mandatum, nisi ex causis detestabile & illustrem, h. d.

Statutum quoque ipsum (quod capitulo praedicto & singulis eius personis libertatem, obedientiam eidem ecclesiae Romanae debitam exhibendi: saltem usque ad sententiam, & e pontificum Romanorum iudicium, seu speciale mandatum, liquidò interdicit, promptum futurorum gravaminum & expensarum discrimen ingerens, contra legitimas sanctiones laudabile votum execrantiū lites vetat, injustam litem movere compellit, inique controversias, seu lites cedendo, bonam

a In plerisque antiquis codicibus, etiam impressis ita: Nicolau quartus. b al. corporis, c al. & pontifici & Romani, &c.

fidem seu conscientiam agnoscere probos, & ad peccandum) conspirationem & conurbationem continere contra libertatem & auctoritatem sanctae apostolicae manifeste, ac alias detestabilis, propositum reputamus.

CAP. III.

Constitutio amplissima patris cardinalis dilectissimi legationis circa dei Francisca regulam corrigere potest. Iohannes And. sine ad omnia evangelii consilia obsequii. Et sicem aliquid proprium habere, & pecuniam recipere, legatum, sicut illi non valeant: cum multis aliis ambiguitatibus de huiusmodi resolu.

Idem. **E**xit qui seminat a feminare semen suum. De hoc Patris in mundum, velle scilicet humanitatis virtutis in singulis Iesu Christi, verbum evangelium, in singulis & deides, & iuxta propriam dignitatem, studiosos & deides, & iuxta propriam dignitatem futurus, in terram semen suum delectum evangelicam sine delectu dispersit in omnes, qui seminat futurus ad se, omnes salutare venient: qui tandem in Deo patri pro salute omnium in rebus pariter humanis precium immolavit. Licet autem huiusmodi singulos communicativa Dei charitate diffundit, alii ceciderit secus viam, super corda filiter horum suggestioibus pervia: alii supra petram, corda licet nullo fidei vomere penetrata: alii inter spinas, corda scilicet hominum divinarum sollicitudinibus ceterata. Et ideo unum pravis affectibus concutitur, aliud aridum, quia gratia caret humore, reliquum vero legitur inordinatis sollicitudinibus infestatum. Aliud tamen mitis cor & docile, terra bona, sicut hoc est minorum fratrum mitis & docilis in pauperum humilitate per alium Christi confessorum Franciscum radicata religio: qui ex illo vero semine geminata germen illud, per regulam ipsius in filios, quos statim Deo per suum ministerium in oblatione evangelii generavit. Illi sunt filii, qui docere debent verbum aeternum Dei filium, in illum humanum naturae in homo vitalis uteri, potens salutare animam, in mundum hunc inferebant. Illi sunt illius fidei regulae perfectiores, quae evangelico fundatur eloquio à viis Christi roboratur exemplo, fundatoris militatibus testis, Apostolorum eius sermonibus aedificat, summae fidei est apud Deum & Patrem mundum & universalem religionem, quae descendens à Patre Iuminum per ipsius exemplariter & verbaliter Apostolorum tradita, & comitate per Spiritum Sanctum beato Francisco, & eum loquentibus inspirata, totius in se quasi contracta voluminum Trinitatis. Hac est, cui (attestante Paulo Apostolo) nemo de cetero debet esse molestus: quoniam Christus stigmatibus lux passionis confirmavit, velens innotescere ipsius passionis suae lignis notabiliter insignitum. Sed nec sic contra fratres ipsos minores, & regulam hostis antiqui cessavit alitum, qui potius contra nos nitens supereminare zizaniam, inter dum zizaniam agitatos invidia, iracundia, & indifferetia iustitiam vitavit: mordentes fratres & eorum regulam, quae illucitiam, inobservabilem, & discrimine iam, castitatem, inobservabilem, non attendentes hanc sanctam regulam (ut praedicitur) praeceptis ac moribus salutaribus institutam, apostolicis observationibus roboratam, per plures Romanos Pontifices & approbatam, &

a In antiquioribus codicibus, etiam impressis ita: Exiit qui seminat, & infra: & max. sequitur decretalis Privilegium, ex prima atam glossa hic constat non fuisse, sicutam oppos. in eadem se. d. decreti ad initium tantum. b Non tenent per omnia, ut ex eadem quorundam, & alibi. Font. c Hieronymus III. Innocentius III. Gregorius IX. Font.

per sedem Apostolicam confirmatam, tot divi-
 nitatis testimoniis communitam, quae credibilia facta sunt
 in hoc factis vitiis, in observantia hujus re-
 gularum & finientibus dies suos, quorum non-
 nisi in sancto Catalogo sedes eadem ex eorum vi-
 tiis in sanctis fecerit asserit. Ac novissime, quasi diebus
 illis, per pia memoria Gregorium Papam nonum, pre-
 cedentem nostrum approbatam esse, ex evidenti uti-
 litate, quae de ipsa consequitur universalis ecclesia, in
 generali Lugdunensi concilio declaratur. Nec nos mi-
 nus attentius, imo profundius cogitamus, sicut pen-
 detur sublimis caeteri catholicae fidei observatio-
 nis, quae ipse Deus ordinem praedictum & eius observato-
 rem inspicit, sic eos, insurgentes in ipso rancore
 salutari subdito praeservavit, quod nec ipsos fu-
 turum contulerit: qui potius in vigore regulari
 observantia & amplius in suorum observantia man-
 dentibus, Veritatem, ut ordo praedictus (quibuslibet
 pariter satisfactibus) distincta & pura vigeat claritate,
 ac sicut fratres ejusdem ordinis nuper in generali ca-
 pite congregati providentes, dilectis filiis generali
 nonnulli alii provincialibus ejusdem ordinis mi-
 nistris, qui in capitulo ipso conveniant, in nostra praesentia
 constituitur, cum ad plenam observationem re-
 gulae eadem in vigore spiritus eorum fervere nota-
 verimus: Vnum est nobis (ut more debitis hujus-
 modi mordendi vias pracluderemus) aliqua, quae in
 ipsa regula videri poterant dubia declarare: nonnulla
 praecedentes nostros etiam declarata pleniori cla-
 ritate differere: in aliquibus etiam regulam ipsam con-
 traveniens puritati eorumdem conscientiarum proinde
 nos autem, qui a tenetis sumis ad ordinem ipsam
 officium nostrum & exercimus, in illis succedendo, cum
 aliquibus ejusdem confessoris sociis, quibus eius vita
 & conscientia nota erat, super ipsa regula & sancta
 scriptura beati Francisci intentione frequentem collationem
 habuimus. Et tandem cardinalis, ac postmodum ejus-
 dem ordinis per praedictam sedem gubernator & prom-
 oter, & corrector effecti, conditiones praedicti ordinis
 ea imminenti nobis cura palpavimus in apostolatus
 officium de pia intentione confessoris praedicti,
 quibus deus, quae regulam ipsam & eius observantiam
 committunt: ex praedictis longa etiam experientia in-
 formis, nostris ad ordinem praefatum convertimus
 scripturam. Et tam ea, quae per eosdem praecedentes ap-
 probata & declarata esse noscuntur, quam etiam ipsam
 regulam & eam contingentia, maturitate plena discul-
 sumus. Nonnulla in praesenti serie statimus, declara-
 vimus, certius approbavimus, approbata confirmavi-
 mus, etiam, & concessimus, plura etiam ordinando
 confirmamus & clarimus, quae infra scriptis articulis plenius
 continentur. In primis, quae (sicut intelleximus) ab
 aliquibus nostris habitantibus, an fratres ejusdem ordinis, tam ad
 conscientiam, quam ad praeccepta evangelii teneantur: tum
 quia in regula praedictae principio habetur, Regula &
 vita minorum fratrum haec est: scilicet Domini nostri
 Jesu Christi sanctum evangelium observare, vivendo
 in obedientia, sine proprio, & in castitate; tum ex eo,
 quod in eadem regula continetur sic: Finito vero an-
 no probationis recipiantur ad obedientiam, promit-
 tentes vitam istam semper & regulam observare: tum
 etiam, quia in fine ipsius regulae continentur haec ver-
 ba, paupertatem, & humilitatem, ac sanctum evan-
 gelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promi-
 tum observemus.

Licet felix recordationis Gregorius Papa nonus
 praedecessor noster hunc articulum & nonnullos alios
 ejusdem regulae declaravit: quia tamen eius declara-
 tio propter aliquorum insurgentium in fratres & regula-
 lam inordinatos vel mordaces insultus, & multorum
 postea emergentium casuum considerandos eventus,
 in aliquibus obscura, in aliquibus semitensa, & in mul-
 tis etiam contentis in ipsa regula insufficientem videtur:
 Nos obedientiam & insufficientiam hujusmodi praefatae
 interpretationis declaratione amovere volentes,
 & cuiuslibet ambiguitatis scrupulum in eisdem de sin-
 gularum mentibus plenioris expositionis certitudine
 amputare.
 Dicimus, quod cum in principio regulae non abso-
 lute, sed cum quadam modificatione, seu specificatione
 ponatur: Regula & vita minorum fratrum haec est:
 scilicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium
 observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in
 castitate: quae tria eadem regula multum a se pro-
 cequantur, & nihilominus alia nonnulla subiecit, preci-
 piendo, prohibendo, consulendo, monendo, hortando,
 & sub aliis verbis, ad aliquem modorum redicibilibus
 praedictorum: de intentione regulae liquere valeat aper-
 tius: ut illud, quod in professione, quam absolute, sub-
 nechi videtur, promittentes vitam istam semper & re-
 gulam observare, & quod in fine subiungitur, & sanctum
 Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter
 promissimus, observemus: totum ad ipsius regulae modi-
 ficatam, vel determinatam, seu specificatam princi-
 pium reducatur: videlicet ad observantiam Evangelium
 (ut praedicitur) per ipsam regulam in illis tribus modi-
 ficatam, vel determinatam, seu specificatam. Cum non
 sit verisimile ipsum factum verbum ab ipso semel cum
 quadam modificatione, vel determinatione, seu speci-
 ficatione prolatum, licet quasi succedente repetitione,
 voluisse in sui repetitione data sibi per eum modifica-
 tione seu specificatione sine certa causa casere: Et tri-
 utriusque juris argumenta nos doceant, ea quae in
 medio, ad finem atque principium, & ea quae in fine, ad
 utrunque vel eorum alterum saepe referri. Et dato, quod
 absolute diceretur omnino, promitto sanctum Evange-
 lium observare: non & professor hujusmodi intende-
 ret se ad omnem consiliorum observantiam obligare:
 quod vix aut nunquam posset ad literam observare:
 propter quod talis promissio illaqueate profectus a-
 nimum videretur. Clare videtur promissionem hujus-
 modi ad alium intellectum abque intentione promit-
 tentis non debere pertinere: nisi ut observantia Evan-
 geli si, sicut in dicta repetitur à Christo, videlicet quod
 praeccepta ut praeccepta, & consilia ut consilia a promit-
 tentibus observentur. Quam intellectum etiam in e-
 isdem verbis habuisse identembeatus Franciscus in serie sui
 propositus in regulae pariter ostendit: cum aliquis Ev-
 angelica consilia indicat, ut consilia; sub verbis moni-
 tionis, exhortationis & consilii, nonnulla vero sub pra-
 hibitione ac verbo praeccepti: per quod patet, quod non
 fuit loquens intentio e, quod fratres ex professione
 hujusmodi regulae ad omnia consilia, sicut ad praec-
 cepta Evangelica teneantur: sed solum ad illa consilia,
 quae in eadem regula praecceptivè vel inhibitoriè; seu
 sub verbis aequipollentibus sunt expressa: Unde nos
 ad fratrum ejusdem ordinis conscientias plenarie se-
 renandas declaramus, quod ex professione ejusdem
 regulae, fratres ipsi ad ea tantum Evangelica obser-
 vanda consilia sunt adstricti, quae in ipsa regula praec-
 ceptivè vel inhibitoriè; seu sub verbis aequipollentibus
 sunt expressa.

a. Regis pater Ant. circa finem tertiae part. sua chronis. b. Idem
 ante haec in 22. in exitu viay. quorundam. var. nunc vero. post princ.
 Est.

a. Quae velle in gloss. rubr. infra cod. de reg. jur. tit. pro. Font.
 b. alii cum professor, &c. c. Est ex verbis colligitur intentio.
 Font.

quibus omnibus satis claret ex regula, ad victum, ad cultum, ad sapientiale studium, necessarium utrumque fratribus esse concessum. Patet itaque sane intelligentibus ex praedictis, regulam quoad abstinentiam huiusmodi, non solum observari, possibilem & licitam, sed meritoriam & perfectam: & eo magis meritoriam, quod per ipsam profectio ipsius magis a temporalibus propter Deum (sicut magister) elongantur. Ad haec cum fratres ipsi nihil huius specialiter acquirere, vel eorum ordinem possint etiam in communi, & cum aliquid propter Deum ipsis offeratur, conceditur, vel donatur, ea si secus non exprimitur, conceditur, vel donatur, verisimiliter tenetur intentio, utrem huiusmodi oblatam, concessam, vel donatam perfecte concedat, donec auferat, vel ab aliis transferre cupiat propter Deum, vel ad personam, in quam loci Dei congruentius huiusmodi dominiam transferat, quam sedes praefata vel persona Rom. Pontif. Christi vicarii, qui pater est omnium, & fratrum minorum nihilominus specialis. Ne tamen utrumque sub incerto videatur esse dominium; cum quia illius suo modo, servus domino, & monachus conventus res sibi oblatas, concessas vel donatas accipit, omnium utilitatem & librorum, ac eorum motum praesentium futurorum, quae & quorum usum fratribus, sicut ordinibus vel fratribus ipsis licet habere, propter Deum & dominum a (quod & fere dicitur Papa IV. praedec. nosse fecisse dinoscitur) in usum & Romanam ecclesiam plane & libere pertinere huiusmodi constitutione in perpetuum valitura sancimus. Praeterea loca empta de elemosynis diversis, & aliis seu concessis fratribus, sub quacunque forma verborum (licet fratres sibi cavere debeant, quod huiusmodi verbi status suo incompetentibus non utantur) diversis seu pro indiviso possidentibus, seu certe partem in ipsis locis habentibus, in quibus ipsi possident pro indiviso, seu certas partes habentes nihil huius oblatione seu concessione huiusmodi reservaverunt, sicut et in ius & dominium ac proprietatem nostram & ecclesiae praedictae eadem auctoritate succedunt. Loca vero seu domos pro habitatione fratrum & laicali persona vel collegio vel ipsis fratribus in integro concedenda seu etiam offerenda (si talia de voluntate conferentis fratres inhabitare contigerint) perseverare tantum voluntate concedentis inhabitant. Ac illa libere praeter ecclesiam & oratoria ad usum destinata, & coemeterium, quae tam ad praesens, quam ad futura, in ius ad proprietatem nostram de praedicta Romana ecclesia simili modo & auctoritate recipimus, mutata concedentis voluntate, ac ipsis fratribus praefata dimittantur: in quorum locorum dominium seu proprietate nihil nobis vel praefata Romana ecclesia retinere omnino: nisi ea specialiter de nobis seu ipsius Romanae ecclesiae recipiant assensu, & si in eisdem locis reservaverit dominium sibi in concedendo concedens, praeter inhabitantem fratrum, speciale & dominium in ius ecclesiae speditur non tenentur: sed potius plene liberum maneat concedenti. Super ne utentibus, nec alia praeter eorum usum ad necessitates & officiorum sui status executionem (non omnium rerum usum habere debent ut dictum est) illa superfluitatem, divitias, seu copiam, quae de regere pauperum, vel ad thesaurizationem, vel eo antea, ut ea distrahant, live vendant, recipiant, nec sub colore proinde in futurum, nec alia occasione: quominus omnibus appareat in eis, quoad dominium omnimoda ablatio, & in alia necessitas. Hoc autem fecerunt

dum exigentiam personarum & locorum, ministri & custodes simul & separatim in suis administrationibus & custodiis eam discretionem disponant: cum de talibus internum personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & nonnullis aliis circumstantiis plus minusve, ac aliter providere requirant: ista tamen sic faciant quod semper in eis & eorum actibus pauperas sancta & luceat: pro ut ipsis ex eorum regula invenitur indistincta. Ceterum cum in eadem regula sit super praecipitum distinctione prohibuit, ne fratres recipiant per se vel per alios denarios vel pecuniam ullo modo: idque fratres in perpetuum servare cupiant, & velut inunctum necesse habeant adimplere: ne ipsorum puritas in huiusmodi observatione praecipitum maculetur in aliquo, & ne fratrum conscientiae aliquibus aculeis stimulentur. Articulum istum propter detrahentium morsus profundius, quam nostri praedecessores fecerint assumentes, ac ipsum clarioribus determinationibus prosequentes, dicimus in primis, quod fratres ipsi a mutuis contrahendis abstineant, cum eis mutuum contrahere (ipsorum status considerato) non liceat: possint tamen ipsi pro satisfactione faciendi, pro eorum necessitatibus, quae tempore occurrerint (cessantibus elemosynis, de quibus satisfieri commode tunc non possit) circa cuiuslibet obligationis vinculum dicere, quod per elemosynas & alios amicos fratrum ad solutionem huiusmodi faciendam intendant fideliter laborare. Quo casu procuratur a fratribus, quod illi, qui debent elemosynam, per se vel per alium, non nominandum ab ipsis, suscipi poterit, sed ab eo potius iuxta suum beneplacitum assumendum, huiusmodi satisfactionem faciat in totum vel in partem, prout sibi dominus inspirabit. Si tamen ipse hoc nollet facere, vel non posset, vel quia recessus eius immineret, aut quia quibus hoc velit committere, notitiam non habet fidelium personarum, seu quacunque alia occasione vel causa: declaramus & dicimus, quod in nullo regulari puritas infringatur, aut quomodo libet ipsius observantia maculatur, si fratres ipsi alicuius vel aliquorum sibi content dare notitiam, vel aliquos seu aliquem nominare, aut etiam praesentare: cui vel quibus si elemosynam faciendi placuit, committi possit executio praedictorum, ac ipsius habeatur assensus super subrogationibus infra scriptis. Ita tamen, quod penes ipsum dantem dominio, proprietate, ac possessione ipsius pecuniae cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam tempore usque ad conversionem ipsius in rem deputatam, plenae, libere, ac integre remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino fratres juris habeant, nec administrationem, seu dispensationem, nec contra personam nominatam vel non nominatam ab eis, cuiuscunque conditionis existat, in iudicio, vel extra, actionem, perfectionem, aut aliquid aliud ius intendant, qualitercunque persona praedicta in commissione huiusmodi se habeat: liceat tamen fratribus suas necessitates insinuare, ac perficere: vel exponere personae praedictae, ac eam rogare, quod solvat &. Possint etiam personam eandem exhortari ac inducere, quod fideliter in re commissa se habeat, & animae suae salutem in commissa sibi executione provideat. Ita tamen, quod ab omni ejusdem pecuniae administratione, seu dispensatione, & contra praedictam personam actione seu persecutione (ut praedictum est) fratres abstineant omnimodo. Si vero personam huiusmodi nominatam, vel non nominatam a fratribus (quod minus per se possit exequi, quod praedictum contigerit per absentiam, infirmitatem, voluntatem

a Quia sibi de meo sit nomen, quod pronomen fratri minoris non convenit: & hanc provisionem circa pecuniam approbat Clemens. xxi. ubi vide a 4. porro, usque ad 4. prout. Item b Quia de hereditibus suis personis: vide infra eod. 4. in versu, 4. vni.

tem, seu locorum distantiam, ad que ipse nollet accedere, in quibus esset solutio seu satisfactio facienda, vel per occasionem aliam impediti: licet fratribus cum conscientia puritate quandam aliam personam subrogandam ad premissa in nominando & aliis (si ad primatum dantem non possint vel nolint habere recusum) cum ipsa persona facere, sicut supra proxime declaravimus ei licite cum prima: duarum enim personarum ministerium per viam subrogationis (ut dictum est) communis & generalis videtur posse in predictorum executione sufficere, cum predicta satisfactio presumatur posse celeriter expediri. Si tamen (ut interdum dicitur) propter locorum distantiam, in quibus esset satisfactio facienda, & conditiones seu circumstantias alias, casus emergeret, in quo videretur plarium personarum subrogandarum ministerium opportunum: licet ipsis fratribus in hoc casu iuxta negotii qualitatem (servato modo predicto) plures personas assumere, nominare, seu presentare ad istud ministerium exequendum. Et quia oportet & expediri fratri necessitatibus, non solum illis, pro quibus iam esset solutio seu satisfactio facienda (ut superius proxime dictum est) sed etiam imminentiibus, sive tales necessitates ingruentes imminere, quae brevi tempore expediri valeant sine rales, licet pauca comparative, quantum proviso ex sui conditione necessario tractum a tempore habet: ut in libris scribendis, cedulis seu adificiis ad usum habitationis ipsorum construendis, libris & panis in locis remotis emendis, & aliis similibus, si que occurrerint, cum moderamine supradicto salubriter provideri. Sic in istis necessitatibus clare distinguimus, sic in eis frater posse tute & salva conscientia procedere declaramus: videlicet ut ingruenti vel imminenti necessitate, quae brevi tempore, vel qua interdum ex aliquibus circumstantiis non sic brevi (ut supra in proximo casu dictum est) valeat expediri: tam quoad dantem elemosinam, quam quoad nominatum vel substitutum in omnibus & per omnia (sicut in articulo solutionis pro necessitatibus praeteritis faciendis supra proxime declaravimus) procedatur. In ea vero necessitate quantumcumque praesentialiter ingruenti, quae tamen ex qualitate sui (ut praedicitur) tractum temporis habet innexum b, quia in eo casu verum est, quod tantum rone distantiae locorum, quae expeditio necessitatis ipsius ex sui conditione requireret: cum etiam circumstantiarum ipsius necessitatis ratione pensata frequenter casus acciderent, in quibus ad expeditionem necessitatis huiusmodi oporteret, quod per diversas manus & personas transiret pecunia necessitatis huiusmodi deputata: quarum omnium personarum impollicibile quasi esset dominum principalem pro ipsa necessitate pecuniam deputatam, seu etiam substitutum ab eo. Etenim etiam ab ipso substituto (si casus talis accideret) potest subrogatum habere notitiam: declaramus, & dicimus, quod in hoc articulo, praeter dictos duos modos in necessitatibus praeteritis & ingruentibus, quae possint brevi tempore vel interdum non brevi (ut supra exprimitur) expediri (ut praediximus) observandos ad observandam ipsius regulam & professorum ejus omnimodam puritatem. Quod si praedictum sit elemosine huiusmodi elargitor, vel ejus minister, qui possit hoc facere & velit: expresse illi praedicitur a fratribus, quod sibi placeat ut (domino talis pecuniae cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam penes ipsum semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam liberè remanente, ut in aliis duobus casibus superius dictum est) per quorumcumque manus pecunia seu elemosina ipsa tractetur, sive personas ab eo vel à fratribus nominatas, totum suo consensu, voluntate & au-

toritate procedat: quo assensum dicitur potestatem praedictis, securè fratres re empta vel acquisa de illa pecunia) uti possint. Ad majorem tamen puritatem omnium claritatem hanc perpetuam valentiam praedictis serie declaramus, quod fratres (praeter praedicta praedicta) circa pecuniam in supponendis circumstantiis & ingruentibus necessitatibus observari non intelligantur, nec dicti possint per se vel per aliquam personam pecuniam recipere, contra regulam vel professionis sui ordinis puritatem: cum manifeste pateat ex praemissis, ipsos fratres non solum a receptione proprietate, dominio, sive usu ipsius pecuniae: tamen etiam a contragatione quilibet ipsius, & a receptione pecuniae alienos. In eo vero casu quando (praeter praedicta pecunia in licitum rei habende vel mercedi committitur sit conversa) concedentem pecuniam tamen committit: si concedens in concedendo dicitur ad receptionem, quod persona deputata pecuniam ipsam in officium usum & tractum expendere, quocumque de ipsa pecunia vivente vel moriendo contingeret, sive concedens huiusmodi heredem reliquerit, sive non: postea tamen ad personam deputatam non obstante conscientia morte, vel haereditate contradictione) propria pecunia expendenda recurrere a: sicut poterat ad ipsam dantem concedentem. Quia vero puritatem ipsius ordinis maxima cordis affectione zelamus, cum in praedictis libris ad determinatam necessitatem (ut praedictum est) quam pecuniam concedi contingerit, concedentem volumus rogari possit à fratribus, quod si quid de pecunia ipsa (habita necessitate determinata) superius, continet ipse concedens, quod residuum praefata pecunia non alias pro aliis ipsorum fratrum praedictis necessitatibus convertatur, quo non conscientie praedictae, ipsius fiduciam (si quod fuerit) restituarit eadem. Concedentem fratres, quod solite se cooptet, utraque pleniter concedi consentiat, quae veritas ipsi concedentem possit, rem necessitatem, pro qua pecunia ipsi conceditur, valitatem.

Et quia b praedictorum seriosa expositio a dante vel recipiente de facili possit errari: ut clarius manifestantur puritati ordinis, simpliciter aliquando in praedictum, saluti animarum hinc inde locum committimus intellectum illum, qui satis in hoc casu à dante unquam percipitur, praesentis ac in aeternum valentiam conscientie serie lucidamus, volentes illum ad committendum illi auctoriam: videlicet quod semper quando per manus fratrum ipsius mittitur vel offeritur (nisi expressè per concedentem vel offerentem aliud exprimat) pecunia praedicta prioribus oblata intelligatur & missa.

Non enim verum est, aliquem elemosinam sine exceptione modum illum perferre, per quem donans moritur, vel illi c, equorum necessitatibus reddere per donum huiusmodi providendi d, vel obsequium, vel facti conscientie puritate fruendos. Ad haec quia fratribus ipsis internum in ultimis voluntatibus (sub diversis modis nonnulla legamus, nec expressè quid de his agendum sit, in regulis vel praedictis observandorum declarationibus continetur: nec in ipsis libris bitari contingat in posterum, providendo legamus, & fratrum conscientiam praevendo declaramus, volumus, & dicimus, quod si restator modum huiusmodi quem fratribus (eorum conditione inspecta) non liceret, exprimat in legando: ut si legatus fratri vineam vel agrum ad excolendum, domum ad habitandum, vel similia verba in similibus proferat, aut quosdam similes in relinquendo servaverit: à tali legato & eius receptione per omnem modum fratres substatantur.

a al. tractu. b al. annexum.

a Observatio modo c forma b sua ratio, sicut in fine. b dicitur & quia in praedictum, c. & alij d. d. al. praedictum.

si vero modum sicut fratibus in legendo testator
 expresserit: ut si diceret, Lego pecuniam pro fratrum
 necessitatibus expendendam, vel domum, agrum, vine-
 am & similia: ad hoc, quod per certam personam vel
 personarum classes distrahatur, & pecunia de rebus ipsis
 accepta in adiecta vel alia fratrum necessaria con-
 vertatur: aut in legendo similibus modis vel verbis uti-
 tur, in hoc casu illud in omnibus & per omnia (confi-
 derentis eorum necessitatibus & moderaminibus supra-
 dictis) quantum ad fratres, servari decernimus, quod
 per nos est superius in concessis pecuniariis elemosy-
 is declaratum, ad quae legata solvenda tam haeredes
 aliorum quam executores se liberales exhibeant. si
 fratrum praelati & seculares, quibus de iure vel con-
 suetudine proviso ista competeret (cum expediret) se
 officio suo promptos exhibeant, ad pias voluntates
 debitentur adimplendas.

Item & nos etiam per modos licitos, & fratrum re-
 gis congruos intendimus providere, quod haeredum
 curiales legitimis sibus ferriatur: ne pia defuncto-
 rum delinatur intentio, ac ipsi fratres pauperes op-
 portunas auxilium non fraudentur. Si vero fratres ip-
 si generaliter aliquid abique modi expressione lege-
 rint, in hoc legato se indeterminate relicto in omni-
 bus & per omnia intelligi & servari volumus, & in per-
 petuum praesenti constitutione jubemus, quod supra in
 pecunia seu elemosyna fratrum indeterminate ob-
 lata vel missa volumus ac expressimus observari: vi-
 detur sub modo licito fratrum intelligatur esse re-
 lictam: ita quod nec legans merito, nec fratres ipsi ef-
 fectu relinqui fraudentur.

Quia vero libros & alia mobilia, quibus tam ordo
 quam fratres utuntur, quorum dominium (cum non
 in dominium aliorum) ad praesentem ecclesiam speciali-
 ter rechte dignoscitur, interdum contingit seu expedit
 seu vel etiam commutari: fratrum utilitatibus & eor-
 um conscientis providere volentes, eadem autorita-
 tem concedimus ut commutatio talium rerum, & ad eas
 res, quarum usum fratres licet habere, de genera-
 tum & provincialium ministrorum in suis administra-
 tionibus conjunctim vel divinum auctoritate procedat:
 quibus etiam de dispositione usus talium rerum con-
 cernimus ordinare. Si vero res huiusmodi assumato pre-
 cio veniat contingat, cum fratres ipsi se vel per
 alium necesse pecuniam (regula prohibente) non li-
 cent, ordinamus & volumus, quod talis pecunia seu
 pretium recipiatur & expendatur in rem licitam, cuius
 usum fratres licet habere, per procuratorem ad praesentem
 sed, vel ad cardinales, gubernationem per ipsam se-
 dem eadem ordinis, deputandum, juxta modum
 in superioribus necessitatibus praeteritis & in-
 presentibus ordinatum. De villis autem mobilibus,
 vel agrorum valentibus, licet ex praesenti nostra concessio-
 ne fratres (pietatis sui devotione intuitu, vel pro
 honesta & rationabili causa) obtenta super hoc
 ipsi superiorum suorum licentia, juxta quod inter fra-
 tres in generali, vel in provincialibus capitulis, tam de
 agris quam villis seu agrorum valentibus & earum va-
 lentibus, quam praesentem licentia, scilicet a quibus & quali-
 tate habenda, existerit ordinatum: intra & extra ordi-
 nem alii eliguntur. Licet autem continetur in re-
 gula, quod fratres habeant unam tunicam cum capu-
 to, & aliam sine caputo, & videri possit illa fuisse in-
 tentionis intentio, quod necessitate cessante pluribus
 non utantur: declaramus, quod possint fratres de licen-
 tia ministrorum & custodum conjunctim & divinum in
 administrationibus sibi commissis, cum eis videbitur

a Nota, quod constitutio ex ratione superveniens ampliatior.
b hoc est, non concionantur ad plebem, non psallunt, non colligunt.
 Font. c. 1. Lib. Reg. c. 20. d. Vide omnino Conc. Trid. sess. 5. de
 reform. c. 2 & sess. 24. de reform. c. 2.

(pensatis necessitatibus & aliis circumstantiis, quae se-
 cundum Deum & regulam attendendae videntur) uti
 pluribus, nec per hoc videantur ad regulam deviare: cum
 etiam in ipsa dicitur expressè, quod ministri & custo-
 des de infirmorum necessitatibus, & fratibus induen-
 dis sollicitam curam gerant, secundum loca & tempo-
 ra & frigiditas regiones. Et quoniam praedicta regula
 continet, quod de fratribus induendis & necessitati-
 bus infirmorum ministri tantum & custodes sollicitam
 curam gerant: & dictio illa tantum, ad eos ministros
 & custodes in hac cura perfutingeri videatur, quod ab
 ea ceteros prima facie excludat: quia tamen sollicitè
 considerare nos convenit, & tempus regule instruitur,
 quo fratres ista ad comparationem praesentem nume-
 ro pauci erant, & forsitan ministri & custodes videban-
 tur tunc ad ista procuranda posse sufficere: ac nihilo-
 minus multiplicationes fratrum, & moderni tempo-
 ris qualitatem: nec sit verisimile beatum Franciscum
 institutorem regulae vel ipsis ministris & custodibus
 impossibilitatis jugum voluisse praefigere, vel ex i-
 plus impossibilitatis consequentia fratres ipsos suis
 necessitatibus velle carere: concedimus, quod ipsi mi-
 nistri & custodes possint per alios huiusmodi curae so-
 licitudinem exercere. Debent etiam & alii fratres cu-
 ram huiusmodi, quae praesentibus ministris & custodibus
 praecipue incumbit ex hoc regula, cum sibi ab illis
 commissa fuerit, gerere diligenter. Continetur quo-
 que in regula, quod fratres, quibus gratiam dedit Do-
 minus laborandi, laborent fideliter & devotè. Ita
 quod (excluso ocio animae inimico) sanctae orationis
 & devotionis spiritum non extinguant. Quia vero ex
 verbo isto fratres ipsos de ocio vitare, & de regulae
 transgressione improbe notare interdum haec sunt ali-
 qui sunt conati: nos mortis huiusmodi nefarios re-
 primemus, declaramus, quod consideratis verbis praedi-
 ctis, & forma seu modo loquendi, sub quibus fra-
 tres ad huiusmodi exercitium induuntur, non videat-
 ur ea fuisse instituentis intentio, quod vacantes stu-
 dio vel divinis officiis & ministeriis exequendis ma-
 nuali labori seu operationi subiceret, vel ad hucillos
 arctaret. Cum exemplo Christi multorum sanctorum
 patrum labor iste spiritualis tanto illi praeponderet,
 quanto, quae sunt animae, corporalibus praefertur.
 Ad alios vero, qui se in praedictis spiritualibus operibus
 non exercent, nisi tales aliorum fratrum licitis ser-
 vitiis occupentur (ne ociose vivant) verba praedicta de-
 claramus extendi. Nisi & tales tam excellentis & no-
 tabilis contemplationis, & orationis existentis, quod
 merito propter hoc non essent in tanto bene pro hu-
 jusmodi exercitio subtrahendi: fratres enim quicun-
 que studio vel divinis ministeriis non vacantes, sed a-
 liorum fratrum studio vel alii divinis officiis & mini-
 steriis vacantium servitiis inhaerentes tantum, pro ser-
 vitiis eisdem cum ipsis, quibus servant, sustentari me-
 rentur, quod astringitur illa aequa lege, quae strenuus pu-
 gnator ille c. David iusto decrevit, videlicet, quod de-
 scendentium ad praesidium, & remanentium ad sarcinas,
 partio aequatur. Verum quia expressè continetur in
 regula: quod fratres non praedicent: d. in Episcopatu
 alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contraditum: nos
 in hoc & deferentes regulae, & nihilominus auctori-
 tatem apostolicae plenitudinis conservantes, decla-
 mus, quod praedictum verbum ad litteram sicut regula
 ipsa protulit, observetur: nisi per sed. Apostol. circa hoc
 pro utilitate populi Christiani sit concessum, vel ordi-
 natum aliud, vel in posterum concedatur, seu etiam ordi-

a Nota, quod constitutio ex ratione superveniens ampliatior.
b hoc est, non concionantur ad plebem, non psallunt, non colligunt.
 Font. c. 1. Lib. Reg. c. 20. d. Vide omnino Conc. Trid. sess. 5. de
 reform. c. 2 & sess. 24. de reform. c. 2.

notur a. Et quis in eodem capitulo regis immedia-
 te subijungitur, quod nullus fratrum populo penitus
 audeat predicare, nisi a ministro generali fuerit exami-
 natus, & etiam approbatus. ac ab eo predicationis of-
 ficiu[m] sibi sit concessum. Nos & statum preteritum
 ipsius ordinis in paucitate sui, & moderate in ampli-
 to fratrum numero, ac utilitate animarum (ut conde-
 cet) ad veritates concedimus, necn[on] generalem exa-
 minare & approbare fratres predicatos in populis,
 ac illis concedere licentiam predicandi, quatenus per-
 sone idoneitate[m] & predicationis officium licentia
 ipsa respiciet, prout in regula continetur: verum-
 tamen provinciales ministri hoc possint in capitulis pro-
 vincialibus cum definitioribus, quod etiam hodie ob-
 servari dicitur & in fratrum privilegiis contineri: quam-
 quidem licentiam prefati ministri revocare & suspen-
 dere valeant & arctare: sicut & quando id eis videbitur
 expedire. Sed quoniam in desideris nostris hoc geri-
 tur, ut ad Dei gloriam salus proficiat animarum: ac di-
 cto ordini, per quem iugiter ad amorem divinum affec-
 tu Christianam religionis accenditur, meritum & nu-
 merus augeatur, concedimus & presentis statuto firma-
 mus, licere non solum generali, sed etiam provinciali-
 bus ministris personas fugientes a seculo in fratres re-
 cipere: quae ministrorum provincialium licentia per
 ipsum generalem (sicut expedire viderit) possit arctari.
 Vicarii vero provincialium ministrorum ex officio ar-
 ctent licentiam hanc sibi novem interdictam, nisi per
 ministrum eisdem (quibus hoc posse committitur vice-
 rari & aliis licere decernimus) hoc ipsi vicarii specia-
 liter committatur. Caveant tamen ipsi provinciales,
 quod hoc non indifferete, non passim, sed sic confide-
 rate committant, ut illos, quibus hoc committi conti-
 genter, fidelibus exemplis fulciant, quae omnia discretè
 procedant. Nec indifferente omnes admittantur ad
 ordinem, sed silitantibus, qui suffragantibus, aliter
 ordinem, idoneitate, vel aliis circumstantiis possint utiles
 esse ordini: sibi que per vitam meritum, ac aliis proficere
 per exemplum. Insuper dubitantibus fratribus predicti
 ordinis, an pro eo, quod in regula dicitur, ut decedente
 generali ministro, a provincialibus ministris & custo-
 dibus in capitulo pentecostes fiat electio successoris,
 omnium custodum multitudinem oporteat ad gene-
 rale capitulum convenire: aut (ut omnia cum majori
 tranquillitate tractentur) sufficere possit, ut aliqui de
 singulis provinciis, quivoce[m] habeant aliorum, inter-
 sint. Talius respondemus, ut scilicet singularum pro-
 vinciarum custodes unum ex se constituant, quem cum
 suo provinciali ministro pro seip[s]is ad capitulum diri-
 gent: voces aut vices suas committentes eidem. Quod
 etiam constituerint per se ipsos: statum huiusmodi du-
 ximus approbandum. Quod idem praedecessor noster
 Gregorius nonus in casu huiusmodi dicitur respondisse.
 Denique b quia continetur in regula supra dicta, quod
 fratres non ingrediantur monasteria monachorum, pre-
 ter illos, quibus a sede predicta concessa fuerit licen-
 tia specialis: quanquam hoc de monasteriis pauperum
 monialium inclusum fratres sententis intelligendum
 esse creditur: cum eorum sedes prefata curam ha-
 beat specialiam, & intellectus huiusmodi per constitu-
 tionem quandam tempore regulae datae, vivente adhuc
 B. Francisco, per provinciales ministros fuisse creditur
 in generali capitulo declaratus: idem fratres certifica-
 ti nihilominus postulaverunt, an hoc de omnibus ge-
 neraliter, cum regula nullum excipiat, an de illis solum

monasteriis monialium praedictarum debet accipi?
 Nos utique generaliter id esse prohibendum quatenus
 libet cenobiiis monialium responderent: & mona-
 chasterii volumus claustrum, domos, & cetera in
 quibus tenentur intelligi: pro eo, quod ad alia loca ubi
 neque secularis concurrens, possunt fratres illarum
 predicationis vel elemosinarum petenda concedere: in quibus
 id a superioribus suis pro sua fuerit mansuetudine
 concessum exceptis, seu pro praedictis mona-
 chasteriis includantur, ad quae nulli datur concessio
 cultras sine sedis ejusdem licentia specialis: quatenus
 ipsum idem praedecessor noster Gregorius IX. in
 dicitur respondisse. Ceterum sanctae memoriae con-
 sistorii Christi Franciscus mandasse dicitur circa annum
 vite suae (cujus mandatum ipsius dicitur testamento)
 quod verba ipsius regulae non glossentur, & servari
 utamur eisdem) quod sic, vel sic intelligi debent non
 dicitur: adiciens quod fratres nullo modo illarum
 quas ab Apostolica sede petent, & alia quae in
 tenentur, quae non possent sine multa difficultate
 propter quod fratres hactenus, an tenentur ad ob-
 servantiam testamenti praedicti, dubitationem nostrae
 modi per eundem praedecessorem nostrae Gregorius IX.
 perierunt de ipsorum concientia amovenda: qui
 illarum attendens periculum animarum, & difficul-
 tates, quas propter hoc possent incurre, & dampnum
 ipsorum concientia amovenda, dicit, fratres ipsos
 ipsius mandati observantiam non tenent, quod in
 sententia fratrum, & maxime ministrorum, quo
 tangebat, obligare nequit, nec successores suos
 modolibet obligavit: cum non habet imperium
 in praesens. Nos autem circa praesentem praedictam
 dextimus innovandum. Ad hoc a monialibus
 decessoribus nostris Romanis Pontificibus circa
 rationem ipsius regulae & ipsam regulam contrarium
 diversas literas intelleximus emanasse. Sed nos
 hoc mordacium praedictorum contra regulam ipsam
 fratres quievit insultus: nec per ipsas literas
 tratum providere b in malis, in quibus de novo vel
 liter necessario providendum esse multorum potest
 suum contingentium experientia indicavit. Nos itaque
 ne literarum huiusmodi & praesentis constitutionis
 veritas vel intellectus adveniens in praedictam
 servatione fratrum animos perturbaret: & quibus
 clarior & certior eorum statum & observantiam
 regulae consilatur in omnibus, & singulari
 lis, quos constitutio ipsa continet, quatenus
 eorum aliqui continuantur in illi licentia
 praedictis: hanc nostram constitutionem, praedictam
 nem, seu ordinationem tantum a fratribus
 observandam. Cum igitur praedicta & ipsa
 cum multa maturitate discussis, regula ipsa
 sta, perfecta, & observabilis, nec ulli patere
 ni evidenter appareat: illa & omnia supra
 nos statuta, ordinata, concessa, disposita, declarata
 clarata etiam & suppleta, de apostolica potestate
 nitudine approbamus, confirmamus, & volumus
 istere perpetuo firmitatis. Invitum obediunt
 strictè precipientes, quod hoc confirmatio
 constitutiones, vel decretales Episcopalis, Regum
 trates ipsos & regulam in legendo, exponendo,
 glossando possent ditum vius sine iniquitate
 dere: ac ipsius constitutionis intellectum
 diversas & adversas sententias producentes
 inventionibus depravare: & opinionum
 distortio intellectus multorum pro animo

a Nota bene, quod Papa p[ro]fess[us] constituitur expresse contra
 constitutionem aliquid facti: etiam si sit & constitutio sua sit per
 alios Pontifices approbata. Foni. b Vide concilium Tridentinum, sess. 23.
 ut de regularibus & monialibus capit. 3. & extraxit. Per Papa
 & incip. & si mendicantium.

a Unde hunc 5 & 6. quia sub colore, etc. b per
 sacros. ecci. & Bal. l. non dub de leg. Fin. b de praedictis

...et a religionis ingressu multorum corda subvertit... saltem debeat vitanda perversitas cogitatio... ipsi ad praedicta praecludere, & certum procedendi modum hanc constitutionem legentibus praefigere...

ecclesias, seu capellis ejusdem monasterii commorantes, auripfos prioratus, ecclesias vel capellas ab ordinariis jurisdictione in aliquo, sed residentes tantum in cellis, & cellas ipsas (hoc est loca secreta & solitaria, quae ab hominum separata convictu sunt, ad contemplantium & Deo vacandum specialiter deputata) defendat.

Prærogative aliquas, si possit conferre beneficiis clericorum suorum, quod appellatio clericorum suorum desinat, & similia. Idem. Sicut nobis significare curasti, tibi gratiose concessimus, ut beneficia clericorum tuorum cedentium vel decedentium possis conferre: quodque iidem clerici prebendarum suarum fructus percipiant, ac si in suis ecclesiis personaliter residerent. Verum quia dubitas, quæ clericorum tuorum appellatione debeant contineri: Brevis respondemus oraculo, quod illos in his & similibus casibus tuos volumus intelligi clericos, qui per te non questui propere, vel recepti, sine fraude & fictione qualibet vere tui clerici familiares existunt, & in tuis expensis continue domesticæ commensales. Etiam si quos ex illis aliquando pro tuis gerendis negotiis abesse contingat.

DE REGULIS JURIS.

Bonifacius VIII. 6

Regula I.

Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri.

Idem.

Regula II.

Possessor malæ fidei, ullo tempore non prescribitur.

Idem.

Reg. III.

Sine possessione prescriptio non procedit.

Idem.

Reg. IV.

Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.

Idem.

Reg. V.

Peccati venia non datur nisi correctio.

Idem.

Reg. VI.

Nemo potest ad impossibile obligari.

Idem.

Reg. VII.

Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona.

Idem.

Reg. VIII.

Semel malus, semper præsumitur esse malus.

Idem.

Reg. IX.

Ratum a quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum.

Idem.

Reg. X.

Ratificationem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari.

Idem.

Reg. XI.

Cum sunt partium jura obfcura, reo savendum est potius, quam actori.

Idem.

Reg. XII.

In iudiciis non est acceptio personarum habenda.

Idem.

Reg. XIII.

Ignorantia facti, non juris, excusat.

Idem.

Reg. XIV.

Cum quis in jus succedit alterius, justam ignorantiam causam tenetur habere.

Idem.

Reg. XV.

Odia restringi, & favores convenit ampliari.

a. Alias, ita: etiam si ex illis aliquo aliquando, &c. b. aliter, ita: idem. c. En B. August. epist. 14. ad Macedonium refert. Ivo in decreto part. 1. c. 4. & part. 1. c. 25. d. Vide Binn. consil. 27. l. 4. & consil. 129. eod. lib.

CAP. IV. Insuper cetera aliaque monasterii, quod appellatio cella significat, & similia. Idem. Bonifacius VIII. Monasterium tuum concessimus, ut monasterii tui fratres in cellis ad monasterium ipsum, spectantibus habitantibus, ab alio, quam a Papa, vel ejus legato excommunicari, aut suspendi, vel ipse cella interdicta supponi non possint: non fratres in prioratibus,

Idem. Reg. XVI.
Decet concessum à principe beneficium esse mandatum.

Idem. Reg. XVII.
Inductum à jure beneficium, non est alicui auferendum.

Idem. Reg. XVIII.
Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.

Idem. Reg. XIX.
Non est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, se immiscet.

Idem. Reg. XX.
Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur.

Idem. Reg. XXI.
Quod semel placuit, amplius displicere non potest.

Idem. Reg. XXII.
Non debet alicuius alterius odio prægravari.

Idem. Reg. XXIII.
Sine culpa, nisi subitit causa, non est aliquis puniendus.

Idem. Reg. XXIV.
Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur: cum habeat parere necessesse.

Idem. Reg. XXV.
Mors sua cullibet est nociva.

Idem. Reg. XXVI.
Es, quæ sunt à iudice, si ad eas non spectant officium, viribus non subsistunt.

Idem. Reg. XXVII.
Scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus.

Idem. Reg. XXVIII.
Quæ à jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

Idem. Reg. XXIX.
Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

Idem. Reg. XXX.
In obsecris minimum est sequendum.

Idem. Reg. XXXI.
Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet.

Idem. Reg. XXXII.
Non licet a doli, quod reo licitum non existit.

Idem. Reg. XXXIII.
Mutare consilium quis non potest, in alterius detrimentum.

Idem. Reg. XXXIV.
Generi per speciem derogatur.

Idem. Reg. XXXV.
Plus semper in se continet, quod est minus.

Idem. Reg. XXXVI.
Pro possessore habetur, qui dolo desinit possidere.

Idem. Reg. XXXVII.
Vile non debet per inutile vitari.

Idem. Reg. XXXVIII.
Ereo non debet quis fructum consequi, quod nisi exstitit impugnare.

Idem. Reg. XXXIX.
Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo.

Idem. Reg. XL.
Pluralis locutio duorum numero est contenta.

Idem. Reg. XLI.
Imputari non debet ei, per quem non fiat, si non faciat, quod per eum faciat faciendum.

Idem. Reg. XLII.
Accessorium naturam sequi congruit principalis.

Idem. Reg. XLIII.
Qui tacet, consentire videtur.

Idem. Reg. XLIV.
Is, qui tacet, non fatetur: sed nec utique negare videtur.

Idem. Reg. XLV.
Inspicimus in obsecris, quod est verum simile, ut quod plerumque fieri consuevit.

Idem. Reg. XLVI.
Is, qui in jus successit alterius, eo jure, quo illi, ut debuit.

Idem. Reg. XLVII.
Presumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.

Idem. Reg. XLVIII.
Locupletari non debet aliquis, cum alterius iura et iactura.

Idem. Reg. XLIX.
In poenis benignior est interpretatio facienda.

Idem. Reg. L.
Actus legitimi conditionem non recipiunt per diem.

Idem. Reg. LI.
Semel Deo dicatum, non est ad usus hereditarios transferendum.

Idem. Reg. LII.
Non præstat impedimentum, quod de jure non videtur effectum.

Idem. Reg. LIII.
Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus.

Idem. Reg. LIV.
Qui prior est tempore, prior est jure.

Idem. Reg. LV.
Qui sentit opus, sentire debet commodum, et contra.

Idem. Reg. LVI.
In re communi potior est conditio prohibentis.

Idem. Reg. LVII.
Contra enim, qui legem dicere potuit apertè, interpretatio facienda.

Idem. Reg. LVIII.
Non est obligatorum, contra bonos mores præsumitur iuramentum.

Idem. Reg. LIX.
Dolo facit, qui petit, quod restituit oportet condere.

Idem. Reg. LX.
Non est in mora, qui potest exceptionem legem adtuari.

Idem. Reg. LXI.
Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eo dispendium retorquendum.

Idem. Reg. LXII.
Nullus ex concilio, dummodo fraudulenter non fuerit, obligatur.

Idem. Reg. LXIII.
Exceptionem obiciens, non videtur de impetitione adversarii confiteri.

Idem. Reg. LXIV.
Quæ contra jus fiunt, debent utique pro iustitia haberi.

Idem. Reg. LXV.
In pari delicto vel causa, prior est conditio possidentis.

Idem. Reg. LXVI.
Cum non fiat per eum ad quem pertinet, quo minus conditio impletur, haberi debet pendente, ac si impletus fuisset.

Idem. Reg. LXVII.
Quod alicui suo non licet nominatè, nec alicuius dicitur.

a Per hanc regulam dicitur Poth. Item. And. non est falsa per matrimonium ab exceptis quædam res hereditaria, quæ regula in eis in quibus tacite voluitur sufficere de leg. 2. §. 1. in p. Ang. Fab. §. post. §. 1. quibus modis in form. §. 1. in p. dicitur de confect. c. Vide B. Tron. 22. p. 13. et c. 2. in commode possidentis, vide Uellin et l. quædam. Cuius res hereditaria.

Idem. Regula LXXVIII. Nemo potest per alium, quod potest facere per se.
Idem. Reg. LXXIX. Nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi competere dignoscatur.
Idem. Reg. LXXX. In toto partem non est dubium contineri.
Idem. Reg. LXXXI. In generali concessione non veniunt ea, quae quis non esset verisimiliter in specie concessurus.
Idem. Reg. LXXXII. Qui contra iura mercatur, bonam fidem praesumitur non habere.
Idem. Reg. LXXXIII. Bona fides non patitur, ut semel exactum iterum exigatur.
Idem. Reg. LXXXIV. Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.
Idem. Reg. LXXXV. Contractus a ex conventionem legem accipere dignoscuntur.
Idem. Reg. LXXXVI. Damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non a aliis & imputare.
Idem. Reg. LXXXVII. Infamibus portae non pateant dignitatum.
Idem. Reg. LXXXVIII. Certum est, quod is committitur legem, qui legis verba complectens, contra legis spiritum voluntatem.
 Data Romae apud sanctum Petrum, V. nonas Martii, Pontificatus nostri anno quarto.

a Nota quod conventio partium legem inducit, quae in contractibus servanda est. Philip. b aliter.

FINIS.

